tione oſtenſum ſub ratione mali, at voluntas ex ſua libertate illud ſibi præfigit tanquam finem, quod non eſt intelligendum, quaſi voluntas feratur in malitiam per ſe, & verè tendat in malum ſub ratione mali, ſed quod oſtenſio voluntati objecto ab intellectu ſub ratione mali, & ex alia parte oſtenſa ratione boni, vel in ſe vel alio objecto, poteſt voluntas ex ſua libertate tribuere illi objecto rationem boni in alio objecto repertam conficiens aliquod aggregatum, ſicut facit intellectus, cum concipit finem apparentem, nam objecto ex ſe malo applicat bonitatem in alio inhærentem.

Quam reſponſionem refellit Pontius num. 251. dicens per hanc minimè oſtendi quomodo voluntas poſſit tribuere bonitatem objecto non habenti bonitatem, ſed tantùm dicitur, quod id faciat, longè autem diverſum eſt dicere, quod voluntas facit aliquid, & oſtendere quomodo id poſſit facere, ut eſt evidens, ſed hæc eſt nimis frigida evaſio, quandoquidem ex præfata reſponſione oſtenditur non ſolum quod voluntas id facit, ſed etiam modus quo id facere poſſit ex ſua libertate, & eſt Doctrina Scoti 2.d.6.q.1.ad 3.dum docet modum quo potuerit Angelus appetere æqualitatem Dei quantumvis ſibi impoſſibilem, & ab intellectu propoſitam ut talem, ex hoc nimirum quod potuerit intellectus apprehendere æqualitatem Dei in ſe, vel ut in Filio, & voluntas ex tali apprehenſione ſimplici moveri ad illam ſibi appetendam, vel applicandam, quia voluntas eſt vis collativa ſicut intellectus, & per conſequens poteſt conferre quæcumque ſimplicia ſibi oſtenſa ſicut intellectus poteſt; ex quo patet præfatam noſtram ſolutionem non eſſe aggregationem verborum ſine ſenſu, ut ait Pontius, niſi apud eos, qui enutriti in Scholis Recentiorum principia Scotica non penetrant, nec illorum ſenſum percipiunt, unde monitum nobis ab ipſo adeò charitativè factum, ut interdum reflectamus ſupra ſenſum Verborum, magis ei neceſſarium erat quam nobis, quare in propoſito quadrat adagium, *Mævius accuſat mæchos*.

139 Deinde impugnat, quod diximus in fine reſponſionis, intellectum ſcilicet, dum concipit finem apparentem applicare ipſi bonitatem in alio objecto inhærentem, quod inquit eſſe manifeſtè falſum, neque enim intellectus applicat illi bonitatem magis, quam applicat bonitatem veram, quam concipit in objecto; Nec valet dicere, quod bonitas vera non applicatur ab ipſo, quia eſt antecedenter in objecto, nam ſicut bonitas vera eſt realiter in eo ante apprehenſionem intellectus, & propterea non applicatur per intellectum, ita bonitas apparens eſt apparenter in objecto ante apprehenſionem intellectus, & propterea non applicatur per intellectum; Sed planè hic rurſus non percipit Pontius vel percipere noluit paritatem aſſumptam de intellectu concipiente bonum apparens, & de voluntate acceptante bonum præfixum, non enim eodem modo prorſus fit illa applicatio boni, ubi non eſt ab intellectu, & voluntate, alioquin non eſſet ſimilitudo, ſed identitas; applicat ergo intellectus bonitatem apparentem objecto ex ſe malo, non quia prius prævideat objectum eſſe re vera malum, & illi bonitatem in alio inhærentem fingendo appingat, quia tunc non peccaret ex ignorantia, vel inadvertentia, ſed quædam bonitas apparens in objecto, reſultat ex ejus ignorantia, dum non ſufficienter naturam, & conditionem illius objecti conſiderat, quam poſtea apprehendit, ac etiam componit cum tali objecto, & volutati proponit, tanquam ſi verè eſſet à parte rei, & in hoc ſenſu dicitur applicare bonitatem objecto, ubi revera non eſt, ubi etiam obſervandum eſt, bonitatem ſic applicatam eſſe veram, & realem in ſe ſpectatam, alioquin voluntatem realiter movere, & allicere non poſſet, ſed apparentia, & fictio conſiſtit in falſa applicatione, & compoſitione, ex ejus ignorantia, & inavertentia procedente.

140 Quoniam verò juxta ejus placitum non adhuc ſufficienter oſtendimus, quomodo voluntas ex ſua acceptatione poſſit facere objectum malum bonum ſub num. 252. in gratia noſtri, ut diſcamus (inquit) quod ante neſciebamus, docet quomodo id fieri poſſit, & ait aliter fieri non poſſe quam per hoc, quod voluntas habeat actum, quo mediante velit, quod illud objectum ſit bonum ea bonitate, ſeu quo velit ipſi illam bonitatem, ſubdit tamen hoc nobis non ſufficere, quia per hoc quod voluntas velit aliquid eſſe bonum, non fit bonum, neque poteſt ab intellectu proponi ut bonum ſufficiens ad movendum voluntatem, ſicut per hoc, quod vellet aliquod eſſe delectabile ſenſui, non propterea eſſet tale, nec per hoc quod vellet aliquem eſſe divitem, fortem, vel pulchrum, propterea eſſet talis, vel poſſet ut talis movere voluntatem. Tum 2. quia ſi voluntas vellet aliquod bonum alicui malo propoſito, ut malo, amaret malum; probatur ſequela, quia amare malum ut malum, nihil aliud eſt quam velle illi malo ut ſic, tantum conſiderato ut bonum; ergo ſi voluntas vellet objecto, quod proponeretur tantum, ut malum, aliquam bonitatem, amaret ipſum ut malum. Tum tandem quia actus, quo quis vult alicui aliquod aliud bonum quod non habet, eſt amor concupiſcentiæ, ergo præſupponit amorem amicitiæ reſpectu ſubjecti, cui concupiſcitur illud bonum; ergo ſi illud ſubjectum ſit malum, & nulla ratione proponitur ut bonum; malum ut malum amabitur amore amicitiæ.

141 Reſpondeo gratis concedendo non poſſe voluntatem, alio modo, facere objectum malum bonum, ſeu applicare ipſi bonitatem aliquam quam non habet niſi per alium actum, quo mediante velit quod illud objectum ſit bonum ea bonitate, ſeu quo velit ipſi eam bonitatem, idque ſatis luculenter nos declaravimus antequam à Pontio doceremur, diſp. 7. Phyſic. num. 172. adducendo dictum Scoti 2. d. 6. qu. 1. ad 3. quod quis cognoſcens albedinem, & corvum, poteſt velle albedinem corvo, quod dictum ſi Pontius intellexiſſet, *ut ipſi diſcant, quod ante non ſciverunt* (quaſi dixeram ut locum daret adagio, *Sus Minervam*) & falſum eſt hoc non ſufficere, ut tale bonum ſic confictum, & præſtitutum à voluntate poſſit ipſam movere ad aliquem actum inefficacem circa objectum ita ab intellectu propoſitum, ut luculenter demonſtravi ſupra confutando ſolutionem Pontii ad ſecundam reſponſionem datam primo argumento, quandoquidem Scotus loco nunc citato manifeſtè oppoſitum doceat, per hoc enim quod mea voluntas velit albedinem corvo, utique non fit quod corvus ſit verè albus, & tamen hoc ſufficit ad movendum voluntatem ad aliquem actum ſaltem inefficacem, & per hoc quod voluerit ſibi Angelus æqualitatem cum Deo, non utique factus eſt talis, & tamen æqualitas ſic propoſita ſufficiens fuit, ut appetierit æqualitatem Dei appetitu inefficaci, & per hoc quod intellectus apprehendat aliquod objectum apparenter bonum, non ob id ſequitur, quod re vera ſit bonum, & tamen talis propoſitio ſufficit ad movendam voluntatem, unde planè miror, ex quo capite hoc argumentum adeò æſtimet Pontius, ut non erubeſcat in hac quæſtione bis vel ter illud proponere, & validè urgere, & ſatis audacter dicere, quod Maſtrius ad hoc nihil dicit in ſua reſponſione, niſi verba pura ſine ullo ſenſu faciente ad propoſitum, ſed quis noſtrum magis ad propoſitum loquatur judicet prudens lector, quia circa hæc dicteria tempus conterere tædet, & pudet.

142 Ad aliam inſtantiam nego ſequelam, quia quando per ſuum velle applicat voluntas objecto de ſe malo aliquam bonitatem, hoc non fit per modum proſecutionis, quaſi malo anteà amato amore amicitiæ concupiſcat aliquod bonum, ſed fit per modum compoſitionis cujuſdam, quatenus voluntas habet ipſa quoque virtutem collativam, & compoſitivam objectorum ad invicem, ſicut intellectus, ut explicat Doctor cit. 2. d. 6 qu. 1. ad 3. & per hanc virtutem inducit malum colore boni faciendo quoddam aggregatum rationis, unde pariter ad probationem ſequelæ diſtinguo aſſumptum, amare malum ut malum, eſt velle illi malo bonum, verum eſt, ſi id fiat per modum proſecutionis, falſum verò ſi fiat per modum cujuſdam compoſitionis, & collationis, ut contingit in propoſito, cum voluntas ex ſua libertate conjungit cum objecto malo aliquam bonitatem v. g. delectabilem, non enim hoc facit in ordine ad objectum malum, quaſi talem delectabilem illi objecto concupiſcat, ſed potius in ordine ad ſe, per quod etiam occurritur ſententiæ ultimæ.

Quintum argumentum non eſt Pontii, ſed illud nobis objecimus diſp. 7. cit. num. 132. & nunc adducitur in apol. num. 157. tanquam à nobis non bene ſolutum: eſt itaque argumentum, quod ſi voluntas poteſt ſibi præfigere malum v. g. odium Dei propoſitum ſine ulla ratione boni tanquam finem ultimum ſequeretur eam poſſe tendere in incognitum, nam odium Dei bonum non proponitur ab intellectu voluntati, & quod etiam ſequeretur eam fingere ſicut intellectus, cum fingit chimeram, & ſic poteſt efficere ens rationis formale. Reſponſum eſt ibidem, bonum præfixum eſſe cognitum, non ut quid aggregatum, ſed ſecundum partes; nempe intellectus cognoſcit rem malam, & cognoſcit bonitatem in ſe non in illo objecto quibus non fingit, ſed poteſt voluntas poſteà applicare bonitatem iſti objecto, & formare ens fictum juxta illud Poetæ *Video meliora, proboque, deteriora ſequor*, ſic Doctor 2. d. 6. qu. p. ad 3. ait quod quis cognoſcens albedinem, & corvum, poteſt velle albedinem corvo. Ad 2. dicimus, quando Scotus negavit voluntatem effectricem eſſe entis rationis, non locutus eſt de actibus fingentibus, ſed de actibus terminatis ad objecta primo cognita, quibus ſolum denominationes extinſecas relinquit, non fingit. Vel locutus eſt de ente rationis ſtrictè, quo ſenſu eſt id quod proveniat à potentia rationali id eſt intellectu, ut explicat p. d. 45. q. 2. ad argumenta.

143 Poſt exclamationem in nos irriſoriam, & quidem riſu digniſſimam, quantum relatu indigniſſimam, qua adagium confirmat, *Ubi quis dolet ibi, & manum habet*, ſæpius repetitam n. 258. reſponſionem allatam impugnat, in qua primò reprehendit, quod dicamus voluntatem fingere applicando bonitatem objecto non bono, nam hoc nullo modo ſubſiſtit, non ſolum quia voluntas fingere nequit loquendo de fictione, qua fieret ens fictum non reale, cum impoſſibile ſit imaginari, quomodo ſic fingat, niſi quatenus ad omnes actus ipſius ſequerentur in objecto reſpectus rationis, quod falſum eſt, ſed etiam quia non applicat voluntas bonitatem cognitam objecto cognito in caſu noſtro, niſi volendo quod illud ſit bonum, ſed volendo quod illud ſit bonum, nihil prorſus fingit, nec aliquid habetur, tum quod non fuit ante, niſi actus voluntatis, & denominatio extrinſeca ab eo deſumpta, à qua habet bonitas illa eſſe volita objecto apprehenſo; omnia autem hæc ſunt realia, nec eſt verum, quod illud malum objectum propter illum actum ſit bonum, aut quod intellectus apprehendat ipſum bonum, ſed ſolum apprehendit quod voluntas voluit, ut eſſet bonum, in quo nihil fictum habetur, ut manifeſtum eſt.

Reſpondeo in hac ipſa reprehenſione duo inveniri reprehenſione digniſſima tanquam omnino ridicula, & puerilia: primum eſt, cùm inquit, voluntatem in hac applicatione non fingere, quia voluntas fingere nequit loquendo de fictione, qua fieret ens fictum non reale, ad quid enim opus erat ſpecificare quod loquatur de fictione qua ſit ens fictum, non reale? nunquid datur aliqua alia fictio qua fiat ens reale, & non fictum? alterum eſt quod probet voluntatem non fingere in tali applicatione, quia non eſt verum quod illud malum objectum propter illum actum ſit bonum, imò quia non eſt verum quod illud malum objectum propter illum actum ſit bonum à parte rei, ſequitur omninò oppoſitum, ſcilicet quod voluntas per illum actum fingat; nego itaque quod volendo voluntas, quod illud objectum ſit bonum, nihil prorſus fingat, ad probationem concedo poſt talem applicationem nihil haberi reale quod non fuit ante, niſi actum voluntatis, & denominationem extrinſecam in illud objectum derivatam (eo modo quo realis hæc appellari poteſt) acquirit tamen objectum aliquod eſſe rationis, & objectivum in voluntate, quod prius non habebat, nempe bonitatem, & convenientiam quandam, quatenus voluntas illud acceptat, & approbat tanquam ſibi bonum, & conveniens, cum tamen talem convenientiam nec habeat à parte rei nec habere poſſit, quod eſt fingere, & efficere ſuo modo ens rationis; nec enim alio modo dicimus intellectum efficere ens rationis v. g. relationem rationis in Deo ad Creaturam, niſi quatenus ex propria vi collativa refert ad invicem, quæ non ſunt referibilia, ſcilicet Deum ad creaturam, & talem relationem fingit, & concipit ad inſtar relationis realis; ita igitur quoque in propoſito voluntas ex vi propria collativa poteſt ab ſe referre, quæ non ſunt referibilia, & acceptare, ac probare tanquam bona, & ſibi convenientia, quæ à parte rei talia non ſunt, quod planè ſine fictione fieri nequit, ut manifeſtum eſt.

144 Prætereà in eadem noſtra reſponſione reprehendit n. 259. quod dixerimus voluntatem applicare bonitatem apprehenſam objecto malo apprehenſo, & formare ens fictum juxta illud Poetæ *Video meliora, proboque, deteriora ſequor*, quia hoc dictum Poetæ nihil habet connexionem cum illo alio, nec enim Poeta vult hoc loco quod voluntas applicet bonitatem objecto malo, aut fingat, ſed quod præferat bona pejora melioribus, ut vel Pueris notum eſt quod poteſt fieri, & fit quotidie abſque tali apprehenſione, vel fictione, ſed quod in Poeta errent Adverſarii, (inquit Pontius) condonari debet, qui fortaſſe nec à limine ſalutaverunt artem Poeticam; quod autem in ipſo Scoto intelligendo deficiant, neſcio an excuſari debeant, quod verò deficiant patet ex dictis, & ex loco etiam, quem ſubjunxerunt in hac reſponſione in diſt. 6. qu. 1. quod quis cognoſcens albedinem, & corvum poſſit velle albedinem corvo, qui locus perperam adducitur ad propoſitum, nam quamvis verum ſit, quod voluntas vellet hoc, non inde ſequitur quod fingat, nec enim volendo hoc fingit, ut manifeſtum eſt.

Reſpondeo negando dictum Horatii non afferri ad rem, quamvis enim per illud dictum voluerit innuere Poeta, quod poteſt voluntas ex ſua libertate præferre bona pejora melioribus, vel magis Philoſophicè loquendo eligere minus bonum relicto majori bono, quod concedo fieri poſſe abſque tali applicatione, vel fictione, adhuc tamen voluit etiam innuere quod ex ſua libertate, & malitia poſſit relicto bono, ſequi malum ſub prætextu boni, faciendo ſibi finem præfixum, imò ſi hunc locum philoſophicè explicare velimus, potius indè hic ſecundus ſenſus colligi debet quam primus; quandoquidem non comparat ibi Poeta bonum cum bono, ſeu majus bonum cum minori bono, ſed malum cum bono, & deterius cum meliori, ut conſtat ex ipſis verbis, & hoc ut magis indicaret quanta pravitate, & perverſitate laboraret voluntas Medeæ, de qua ibi loquebatur. Hinc autem diſſimulare nequeo Pontianam acutiem, quam ſcilicet bellè hinc collegerit quod artem Poeticam nec à limine ſalutaverimus, quaſi ars poetica præcipuè doceat ſenſus hujus vel illius phraſis, & non potius Proſodiam, & quantitatem Syllabarum, ſi ergo Syllabam brevem produxiſſemus, aut longam corripuerimus, poterat ritè hinc inferre nos artis poeticæ ignaros, at ex eo quod ſenſum alicujus periodi non intellexerimus, ex quo capite hanc conſequentiam deducat, non video, ſed hæc ſcurrilia nimis frigida, & valdè ei familiaria mittamus, eſt enim ex eorum claſſe, quibus ut ait Tacitus p. hiſt. ſufficit ut tantùm ſententiis aliorum contradicant, quomodocumque id contingat. Nego pariter dictum Scoti 2. d. 6. q. 1. ad 3. non adducitur ad propoſitum, imò Doctor ibi diſertè docet noſtram ſententiam demonſtrans quomodo impoſſibile, & malum etiam ut tale cognitum poſſit à voluntate appeti ſaltem inefficaciter ſub prætextu poſſibilis, & boni, in quo fictionem intercedere nemo non videt; falſum eſt inſuper ex eo dicto Scoti quod quis cognoſcens albedinem, & corvum poſſit velle albedinem corvo deduci ſolum, ut Pontius facit, quod voluntas poſſit velle hoc, in quo nulla intercedit fictio, ſed deducitur quod poſſit velle aliquod impoſſibile alicui, tanquam poſſibile, quod ſine fictione fieri nequit, ad hoc enim adducit exemplum illud de albedine, & Corvo, ut indicaret potuiſſe Angelum appetere æqualitatem Dei, quæ impoſſibilis erat.

145 Denique in fine defenſionis duplicem reſponſionem ad aliud argumentum de fictione entis rationis à nobis datam impugnat: primam quidem ait eſſe ridiculam, nam in ea dicitur, Scotum dum aſſerit voluntatem non poſſe facere ens rationis, loqui non de actibus fingentibus, ſed de non fingentibus, quod perinde eſt, ac ſi Scotus diceret, voluntas non poteſt fingere ens rationis per actus, quibus non fingit, ſed per actus quibus fingit, quòd omninò ridiculum videtur. Secundam verò reſponſionem ait eſſe bonum ex ſuppoſitione, quod conſtaret voluntatem fingere ens rationis, ſed hoc ſuppoſitum eſt falſum, nec benè probatur à Maſtrio (inquit) in loco, quem citat ex ſua logica, ut facile eſſet oſtendere hic, niſi videretur opportunitas illud ad alium locum remittere.

Reſpondeo nos non dixiſſe illa prima ſolutione, cùm Scotus aſſerit, voluntatem non facere ens rationis, loqui non de actibus fingentibus, ſed de non fingentibus, ut refert Pontius ad oſtendendam eam ridiculam, neque in argumento quod nobis objecimus, diximus unquam, Scotum abſolutè aſſerere voluntatem non facere ens rationis, ſed dicimus ſæpè ſæpius aſſerere voluntatem in objecto derelinquere dumtaxat denominationem voliti, quæ accedente intellectu fit ens rationis formale, & reſpondemus tunc Doctorem non loqui de actibus fingentibus voluntatis, ſed de actibus terminatis ad objecta prius cognita, quibus nulla fictio intervenit, in qua ſolutione nihil ridiculum cernitur niſi ab oculo livido, & invido: benè ridiculum eſt quod ſupra dicebat Pontius in ſimili, quod voluntas fingere nequit loquendo de fictione, qua fieret ens fictum non reale, quaſi poſſit habere voluntas, aliam fictionem, qua fieret non ens fictum, ſed reale, ut ſupra notavi; quantum verò ſpectat ad aliam reſponſionem, an ſufficienter probaverim diſp. 3. Log. qu. 4. ar. 1. quod voluntas ſuo modo poſſit facere ens rationis, ibi videri poteſt num. 52. & rurſus diſp. 2. Neth. q. 9. ar. 1. à n. 246. ubi occurro impugnationibus Pontii factis contra hoc noſtrum aſſertum in ſua Logica, ubi totum dixit, quod ei occurrebat in hac materia, ideò hic nihil ulterius addidit.

Hic tandem notare libet primum, & præcipuum argumentum, quod contra noſtram ſententiam de fine præfixo objecit Pontius, (quod nempe bonitas præfixa nequit exercere cauſalitatem finis, & eſſe motivum ſufficiens voluntatis, quia ſequitur actum voluntatis, cauſa autem finalis debet præcedere, & ejus motio prævia eſſe ut excitet voluntatem ad actum) adduci pro Thomiſtis à Patre Hiribarne tractatu de actibus humanis diſp. 10. ſec. 5. Cui occurrit negando quod finis præfixus ullam poſſit habere præviam motionem ad movendum voluntatem ad ſui amorem, poſtquam enim malum à prava voluntate in ſtatum boni, finiſque præfixi à malitia voluntatis evectum eſt, & per conſequens in eſſe delectabilis, reſpectu ſaltem continuationis amoris habet motionem metaphoricam, & conſequenter rationem finis, quod notare volui, ut conſtet, quam injuſtè ſæpius de bonis conqueratur Pontius, quod ſua argumenta referamus ſub nomine aliorum, cum enim, ut plurimum ſint argumenta communia, neſcio qua de cauſa velit nos cogere, ut ea referamus, quaſi argumenta ejus peculiaria.

QUÆSTIO VI.

An, & quomodo debeat objectum ab intellectu voluntati proponi, ubi explicatur ejus concurſus ad actum voluntatis.

146 HÆc etiam quæſtio de propoſitione objecti ab intellectu facta voluntati, ut operari poſſit, quæ & qualis eſſe debeat, & quo pacto objectum ipſum cognitum, vel ejus cognitio ad actum voluntatis concurrat, plures involvit difficultates, quæ ſingillatim omnes, vel ſaltem præcipuæ ſunt hic examinandæ, & quia quædam pertinent ad modum, quo objectum proponi debet voluntati, quædam verò ad modum, quo objectum jam propoſitum cum voluntate concurrit ad ejus actum, quæſtionem in duos ſecabimus articulos, in quorum primo difficultates ad objecti propoſitionem ſpectantes expendemus, in altero alias pertinentes ad modum concurrendi ejuſdem.

ARTICULUS I.

Declaratur modus, quo objectum proponi debet voluntati, ut operetur.

147 CIrca hoc primum quæſtionis punctum tres occurrunt difficultates examinandæ, prima eſt, an voluntas, ut operetur, neceſſariò prærequirat cognitionem, num potius in incognitum quoque ferri poſſit, in quo dubio tres ſunt opiniones, duæ extremæ, & una media; prima ſatis communis aſſerit, hoc eſſe adeò neceſſarium, ut nec per potentiam quidem Dei abſolutam oppoſitum fieri poſſit, ita Henric. quol. 1. q. 15. D. Thom. 1. 2. qu. 9. art. 1. Vaſq. 1. 2. diſp. 33. cap. 3. Hurt. diſp. 14. de anim. 2. ſect. 4. Arriag. diſp. 7. de anim. ſect. 4. ſubſect. 1. Onuphr. tr. 2. de anim. diſp. 2. qu. 3. dub. 1. Averſa qu. 58. ſect. 7. & alii quamplures. Alia extrema docet, nedum per potentiam ſupernaturalem poſſe oppoſitum fieri, ſed naturaliter quoque interdum contingere, pro qua citantur D. Bon. tom. 2 opuſc. tract. de myſtica Theol. q. un. in fine, & in itinerario animæ cap. 7. quem tamen defendit Faber diſp. 9. de pœn. n. 371. Carthuſ. Lib. de laudibus vitæ ſolitariæ ar. 36. & lib. 2. de vita ſolitar. ar. 8. Gerſon. alphabet. 69. lit. O. quibus in locis Authores iſti docere videntur in via unitiva per amorem ardere voluntatem in Deum ſine cognitione, quod quamvis ab initio indigeat voluntas prævia objecti cognitione, ut excitetur, ac operari incipiat, poſſe tamen deinceps in aliquo caſu operationem continuare ſine cognitione intellectus. Media demum ſententia docet naturaliter loquendo voluntatem indigere ſemper prævia objecti cognitione, ſupernaturaliter tamen oppoſitum fieri poſſe, ita ex noſtris Vulpes tom. 1. part. 2. diſp. 14. artic. 3. num. 12. in ſolutione cujuſdam objectioonis, Cavell. diſp. 3. de anim. ſec. 13. concl. 1. citans Palud. 4. d. 49. q. 1. ar. 2. & Ferrar. 3. contra gentes c. 89. §. *ad evidentiam* quamvis Palud. citetur ab aliis pro prima ſent. 3. d. 18. q. 1. ar. 2.

148 Dicendum putamus cum prima ſent. nec naturaliter nec divinitus fieri poſſe, ut voluntas operetur ſine prævia objecti cognitione, & propoſitione; ita innuit Doct. 1. d. 10. qu. un ad ult. ubi pro hoc citat D. Aug. 15. de Trin. cap. 27. & d. 12. §. *quantum ad iſtum articulum*, ubi ex intrinſeco, ac eſſentiali ordine harum potentiarum adinvicem, inquit voluntatem non poſſe circa aliquod objectum exire in actum ſecundum, niſi prius circa illud idem intellectus in actum exierit; hoc etiam docet 2. diſt. 42 §. *ad argumenta*, quol. 14. & 15. & alibi frequenter; eſt expreſſè D. Auguſt. loc. cit. à Doctore, & lib. 8. de Trin. cap. 4. & lib. 10. cap. 1. & lib. 3. de lib. arbr. cap. 25. & alibi adeò frequenter, ut ipſe cenſeatur author illius dicti, quod in adagium inolevit *nil volitum quin præcognitum*, quod quidem ſufficientiſſimum eſſe deberet argumentum ſaltem naturaliter voluntatem in incognitum in nullo prorſus caſu ferri poſſe; cui ſuffragatur experientia ipſa, qua conſtat nos ſcire, cognoſcere ea, quæ volumus, & nolumus, & manere de eis memoriam, & quod quanto

ali-

aliquod attentius cogitatur, tanto magis amatur, & quanto magis intellectus diſtrahitur, amor minuitur; imò in extaſi ipſa, eaque altiſſima, in qua negabat ſecunda opinio neceſſariam eſſe objecti cognitionem propter abſtractionem à ſenſibus ſemper intervenire aliquam objecti cognitionem, docent idem Aug.Pſal.67. ibid. *Beniamin adoleſcentulus*, Anſelmus, & Beda in 2.Cor.cap.5. de raptu Pauli, & ipſe Apoſtolus teſtatur 1.Cor.12.illis verbis *audivi arcana*,&c.Nec dicas in initio amoris neceſſarium eſſe objecti cognitionem, non autem in ejuſdem amoris continuatione; quia eadem ratione, qua amor in fieri indiget prævia objecti cognitione, indiget quoque in conſervari, ut mox apparebit in aſſignando illam; tum quia, ut diximus in Phyſica prima rei productio, & conſervatio dicunt realiter eandem dependentiam, nec niſi pænes connotata differunt.

149 Ratio à priori hujus veritatis non eadem aſſignatur ab omnibus, illa tamen nobis genuina eſſe videtur valens in omni ſententia, quia cognitio eſt neceſſaria voluntati, ut ea mediante fiat ei objectum præſens, cùm ergo nulla potentia vitalis ſine objecto ſufficienter præſenti valeat operari, ſequitur evidenter voluntatem operari tali prævia objecti cognitione indiſpenſabiliter etiam per potentiam Dei abſolutam; Neque dicas, poſſe ab ipſomet Deo immediatè objectum voluntati proponi poſſe, & fieri præſens; quia ut voluntas operetur circa objectum, non ſufficit, ut ei fiat quomodocumque præſens, ſed debet fieri præſens vitaliter, non poteſt autem fieri præſens vitaliter, niſi mediante cognitione, cum enim voluntas non ſit potentia cognoſcitiva, non poteſt ei fieri objectum præſens, niſi repræſentetur per aliquam cognitionem, quod eſt præſens vitaliter. Conf. quia quod cuilibet appetitivæ correſpondeat propria cognitiva, non eſt omninò & ex ſolo Dei decreto, ſed eſt indigentia orta ex natura rei, ex natura nimirum innata conditione ipſius potentiæ appetitivæ, cui non poteſt vitaliter applicari objectum, circa quod operetur, niſi per cognitivam ei correſpondentem, ergo voluntas ex ipſa ratione generali, qua eſt potentia appetitiva, indigentiam habet præviæ cognitionis intellectivæ, per quam ei vitaliter applicetur objectum, omninò indiſpenſabilem; Et hinc ortum habuit vulgare dictum, quod voluntas eſt potentia cæca, ut per hoc indicaretur intrinſeca indigentia, quam habet ex ſua indole præviæ cognitionis objecti, quod tamen dictum non in omni rigore accipiendum eſt ut verum, quia cum voluntas non ſit potentia cognitiva, & apta videre, non benè dicitur cæca, cum cæcitas ſit privatio viſionis in ſubjecto apto nato, ſed accipiendum eſt in præfato ſenſu quatenus tantum indicat intrinſecam illam voluntatis indigentiam præviæ cognitionis objecti. Confirmatur, quia per hoc præſertim ſecerni ſolet appetitus elicitus à naturali innato, quod elicitus fertur ad bonum ſecundum eſſe apprehenſum, unde nonniſi in naturis cognoſcentibus reperitur, naturalis verò fertur ad bonum in eſſe rei, ex quo fit, ut quamvis res à parte rei ſit bona, ſi tamen ut mala ab intellectu proponatur, nequit à voluntate amari, ergo repugnat voluntatem ferri in objectum incognitum, nec prius habens eſſe apprehenſum per intellectum. Confirm. ulterius ex proportione actus ſecundi ad actum primum, quia non minor debet eſſe connexio inter operationes voluntatis, & intellectus, quam inter ipſas potentias, at ſi daretur natura, quæ non eſſet intellectiva, non poſſet eſſe volitiva, ergo ſi non eſt actu intelligens, nec poterit eſſe actu volens, qui quidem diſcurſus fundari videtur in doctrina Scoti 1. diſt.12. cit. dum explicat conexionem, & ordinem harum potentiarum adinvicem tam in eſſendo, quam in operando. Poſtremò confirmari quoque poteſt ex abſurdis, quæ ſequerentur ex hypoteſi, quod voluntas ſine prævia objecti cognitione imperaret actiones aliarum potentiarum, tunc enim hujuſmodi actiones deterioris eſſent conditionis, quam brutales, quia fierent, & exercerentur modo omninò cæco abſque ulla prorſus cognitione, & directione; quæ quidem rationes demonſtrant hoc eſſe impoſſibile, quod ſcilicet voluntas feratur in incognitum, non tantùm naturaliter, ſed etiam ſupernaturaliter.

150 Sed objicies, poſſe voluntatem in incognitum ferri etiam naturaliter; quia aliquando evenit ut in altiſſima contemplatione viri ſpirituales ſine cognitione ferantur amore ardentiſſimo in Deum; cui ſuffragatur Dionyſ.7.de divin. nominibus, &c. 1.de Myſtic. Theol. dicens tunc perfectiſſimè hominem conjungi Deo, quando relicta cognitione corporalium, & ſpiritualium ei unitur. Deindè frequenter optamus incognita ſcire, quo caſu negari nequit voluntatem in incognitum ferri. Rurſus poteſt voluntas præcipere intellectui, ut nihil cogitet, quo etiam caſu ſi intellectus obediet, erit actio voluntatis ſine cognitione. Item poteſt voluntas imperare intellectui ferianti, ut cogitare incipiat, quo caſu virtus ante omnem intellectus actum operabitur. Demum ita ſemper accidere videtur quotieſcumque imperat aliquem intellectus actum, quia tunc eum convertit ad conſiderationem objecti anteà incogniti.

Reſp. in quavis exceſſiva extaſi intervenire cognitionem Dei, alioquin neſcirent viri ſancti, an Deum, vel lapidem amarent, videntur tamen ſibi illa carere, quia eam non animadvertunt, magis occupati in Dei amore, quam in ejus contemplatione, tum quia ex nimia facilitate, & habitu per illam non immutantur; quod ſolet declarari exemplo citharædi, qui ex nimio uſu ſibi videtur citharam pulſare ſine cognitione, & arte; D. Dionyſ. loc.cit. tantum docere intendit pium quendam theologizandi modum, ut nimirum pio quodam affectu à Deo removeamus res omnes, quæ nobis obverſantur in mente, non ſolum ſenſibiles, ſed etiam intelligibiles, & ita tanquam in quadam caligine eum venerari, qua de cauſa talem de Deo ſcientiam ibi appellat piam ignorantiam, & ſtultitiam. Ad 2. reſpondet ipſe D.Auguſt.10. de Trin.c.1. quod qui cupit incognita ſcire, non vult incognitum, ſed vult ſcire incognitum, ſeu non amat incognita, ſed rei incognitæ ſcientiam, quæ illa incognita eſt ſaltem in confuſo. Ad 3. quando voluntas imperat intellectui, ut nihil cogitet, de hoc ipſo cogitat, quod eſt nihil cogitare, & tunc eo ipſo extat cognitio carentiæ cogitationis, quam amat voluntas, & quamdiu manet voluntas non cogitandi intellectus intelligit carentiam cogitationis; quod ſi deinde omnis ceſſet cognitio, ceſſabit quoque actus voluntatis; quod declaratur à ſimili in ipſo voluntatis actu, ſi enim dicat voluntas, nolo aliquid amare, eo ipſo aliquid amat, nempe carentiam aliorum amorum directorum, tunc enim vult ſe nihil directè velle. Ad 4. ſicut prima cogitatio non eſt in poteſtate voluntatis, ut fusè oſtendit Doct.2.d.42.qu.1. quia ut inquit Aug.3.de lib.arb. c.15. impoſſibile eſt, quin viſis tangamur, ita nequit voluntas illam imperare. Ad ult. benè poteſt voluntas cæteros actus intellectus imperare abſque eo, quod feratur in incognitum, quia ut Doctor ibid. docet §. *reſpondeo*, ſemper intellectus habet aliqualem remiſſam, & confuſam cognitionem illorum objectorum, quorum conſideratio imperatur à voluntate.

151 Objicies deinde, ſaltem divinitus poſſe in incognitum ferri, poteſt enim Deus de potentia abſoluta ſine cognitione infundere qualitatem amoris voluntati, ſed eo ipſo quod amor voluntati infundatur, reddetur amans, ergo divinitus poteſt amare ſine cognitione. Confirmat hoc Cavell.cit.tanquam de mente Doctoris, quia poteſt Deus omnem formam abſolutam ponere, & conſervare ſe ſolo ex 2.diſt.12.qu.2. ſed amor eſt forma abſoluta realiter diſtincta à cognitione, ergo, &c.

Reſp. ſi teneatur relationem vitalis attingentiæ ab entitate abſoluta actus vitalis reipſa diſtingui, concedendum eſt, qualitatem amoris poſſe à Deo in voluntate produci ſine prævia cognitione, ſed tunc neg. minor, quia denominatio amantis non ſumitur à ſola entitate abſoluta amoris, ſed ab ea cum relatione annexa vitalis attingentiæ, & tendentiæ in objectum, qua ratione ſi entitas abſoluta viſionis poneretur in lapide ipſum non denominaret videntem, quia deficeret talis tendentiæ modus in objectum; ſi verò teneatur ut probabilius docuimus in ſuperioribus, hujuſmodi relationem cum entitate abſoluta actus realiter identificari, tunc eſt neganda major, quia non poſſet infundi amor, niſi cum tali relatione ad objectum potentiæ vitaliter præſens, quæ vitalis præſentia haberi non poteſt niſi media cognitione; tum quia objectum volitionis dicitur eſſe bonum ſecundum eſſe apprehenſum ad differentiam appetitus naturalis cujus objectum ponitur bonum in eſſe rei. Ad Conf. Doctor ibi docet omne abſolutum prius, & realiter diſtinctum à poſteriori poſſe ab eo ſeparari divinitus, & conſervari, non autem docet pariter poſterius ſemper ſeparari poſſe à priori & ſine eo conſervari, quia nec totum conſervari poteſt ſine unione partium, nec à Deo produci notitia concluſionis ſine notitia principiorum, & centum aliæ hujuſmodi inſtantiæ afferri poſſunt in propoſito: itaque quamvis amor ſit cognitione poſterior, tamen ſine ea produci nequit, quia per eam objectum fit voluntati vitaliter præſens, imò ut diximus, cognitio quodammodo bonum conſtituit in eſſe objecti in ordine ad voluntatem, quia bonum non eſt objectum voluntatis ſecundum eſſe, quod habet à parte rei, ſed potius ſecundum eſſe apprehenſum, quod habet per intellectum; Imò notat Doctor 4.diſt.49.q.5.E. quod etiam ſi intellectio non ponatur cauſa partialis volitionis, ſed tantum pura conditio, adhuc tamen eſſentialiter requiritur, ſicut unio partium eſſentialiter prærequiritur ad eſſe totius, licèt ſit pura conditio.

152 Altera difficultas, quæ ad hoc idem quæſtionis punctum attinet, eſt, qualis eſſe debeat cognitio, qua objectum proponitur voluntati, ut poſſit operari, & quidem nulli dubium eſt debere eſſe intellectivam, quicquid dixerint nonnulli Thomiſtæ moti quibuſdam verbis D.Thom.1.2.qu.10.art.3. putantes ſolam ſenſitivam ſufficere, cum enim cuilibet appetitivæ propria correſpondeat cognitiva, qua moveatur ad operandum, appetitivæ ſpirituali, qualis eſt voluntas, cognitiva quoque ſpiritualis correſpondere debet, qualis eſt intellectus, & ſi verum eſt inter movens, & motum debere eſſe proportionem, ſanè non videtur ſufficiens proportio inter voluntatem, & ſenſum, ut hic poſſit ei ſubminiſtrare objectum, & facere vitaliter præſens, quantum ſufficit ad operandum. Accedit, quod licet ſenſus poſſit attingere bonum delectabile, honeſtum tamen, & utile, quia ſunt objecta ſuperioris ordinis, nequaquam attingere poteſt, ſed objectum adæquatum voluntatis noſtræ non eſt tantùm bonum delectabile, ſed honeſtum quoque, & utile, ergo correſpondere debet voluntati potentia cognitiva ita univerſalis in cognoſcendo, ſicut eſt ipſa in appetendo bonum, talis autem non eſt ſenſus, ſed ſolus intellectus. Denique ſi voluntas moveri poſſet ſola cognitione ſenſitiva, tunc poſſet peccare ſine uſu rationis, nam ex diverſis bonis à ſenſu propoſitis quædam amplecti poſſet, quædam verò reſpuere, quod ad peccandum ſatis eſſe videtur. Hoc itaque ſuppoſito, ut extrà diſputationis aleam, ſola remanet dubitatio, an talis cognitio neceſſariò debeat eſſe judicium, num potiùs ſola ſimplex apprehenſio boni, vel mali ſufficere poſſit ad voluntatem movendam; ſolam apprehenſionem non ſufficere, ſed neceſſarium eſſe judicium ad quemcumque voluntatis actum eliciendum, ſive efficacem, ſive ſimplicis dumtaxat complacentiæ perpetuò docuere Thomiſtæ cum D.Thom.p.p.q.59.art.3.& p.2.q.14.art.1. ubi Cajetan. Med. Martinez, Alvarez, Valentia diſp.2. q.4. punct.1. Averſa q.58.ſec.7. & paſſim alii Thomiſtæ, qui poſteà inter ſe diſſident, quale debeat eſſe hoc judicium neceſſarium ad voluntatem movendam, alii namque contendunt eſſe debere practicum, & urgens ad opus, alii dicunt ſufficere ſpeculativum, quia ut moveatur voluntas, ſatis eſt, illi pro-

ponatur

ponatur objectum ut bonum, vel malum, quod etiam fieri poteſt à cognitione ſpeculativa.

153 Oppoſita ex diametro ſententia docet ſimplicem apprehenſionem ſufficere ad eliciendum quemcumque voluntatis actum etiam efficacem; diſtinguit tamen de duplici apprehenſione, altera, quæ determinat intellectum ad judicium, & conſenſum, vel evidens vel ſaltem probabile, ut tria, & tria facere ſex, virtutem conducere ad Dei amorem, &c. altera, quæ non eſt determinativa ad conſenſum, ſed potius ad diſſenſum, ut duo, & tria facere ſex, &c. fatetur utique hoc ſecundum apprehenſionis genus eſſe penitus ineptum ad excitandum in voluntate amorem efficacem, at primum genus inquit ſufficere; fundamentum eſt, qua bruta per ſolam apprehenſionem materialem efficaciter appetunt apprehenſa objecta, ergo ſimiliter per ſolam apprehenſionem ſpiritualem poterit voluntas efficaciter appetere, quia hæc apprehenſio, qua ita proponitur objectum, æquivalet judicio in ordine ad voluntatem, & quidem quod perfectionis tribuitur ſenſui, non videtur denegandum potentiæ ſuperiori, & quod cognitioni materiali conceditur, non debet denegari ſpirituali; ita tenet Arriag.diſp.7.de An.ſect.4.ſubſect.3. cum aliis quibuſdam Recentioribus: & ſine tali diſtinctione quibuſdam nixus exemplis idem tuetur Hiribar.diſp.3. de actibus humanis ſect.8. licèt regulariter dicat ex ſimplici apprehenſione oriri ſolùm actus inefficaces.

Media tandem ſententia docet, ad actus inefficaces, & ſimplicis complacentiæ ſolam ſufficere apprehenſionem, ad efficaces autem requiri judicium; ita expreſsè Doctor 2. diſt.6.qu.1.in ſol.princip.& diſt.22.& 3.d.34.qu.un. §.*appetibilium* ubi omnes ejus Expoſitores Faber diſp.9.de pœnit.cap.13. in fine, Cavell.diſp.3.de anim.ſec.13.concluſ.3. Baſſol.2.d.25.q.2.ar.3. Vaſq.p.2.tom.1.diſp.44.cap.2. Monteſin. p.2.diſp.13.qu.3. Hurtad.diſp.14.de an.ſect.7. Onuphr. tract.2. de an. diſp.2.qu.3. dub.2. & paſſim alii extra ſcholam S. Thom. Quoad primam partem probatur, quia appetitus ſenſitivus fertur de facto in ſuum objectum cognitum per ſimplicem apprehenſionem; ergo hæc pariter ſufficiet ad movendam voluntatem, quia ſimplex apprehenſio intellectiva non minus benè repræſentat rationem boni, quam ſenſitiva. Confirmat. quia illud idem objectum, quod cognoſcitur per judicium compoſitionis, aut diviſionis, poteſt attingi per ſimplicem intellectus apprehenſionem, ergo illud idem objectum, quod movet in compoſitione, poterit etiam movere voluntatem in ſola apprehenſione. Conf. 2. quia ſi judicium interdum exigitur, hoc non eſt præciſè, ut per illud proponatur objectum, ne voluntas feratur in incognitum, quia hanc ſupplet indigentiam ſufficienter ſimplex apprehenſio; ſed ut ex vi judicii quærantur media pro finis conſecutione: cum ergo actus voluntatis inefficax talem ordinem non dicat ad media, ſanè ad ejus elicitionem non indigebit judicio, ſed ſola ſimplex ſat erit apprehenſio, quæ ſufficit aliunde ne feratur in incognitum; Conf.3. experientia, delectamur enim ſæpè de aliqua dignitate, quam non ſperamus, ut cum quis apprehendit ſe, ut Papam, vel Cæſarem, & de hoc delectatur; imò interdum delectamur de objecto cognito, ut impoſſibili, ut cum quis apprehendit ſe volare, vel in Angelum converti. Demum in ſententia Doctoris Angeli peccaverunt appetendo æqualitatem Dei, quam tamen benè ſciebant eis impoſſibilem eſſe, ergo ſimplex apprehenſio ſufficit ad proponendum objectum pro actibus inefficacibus voluntatis.

154 Quoad alteram partem, quod nempe ad actus efficaces voluntatis non ſufficiat ſimplex apprehenſio cujuſcumque ſit generis, ſed requiritur judicium, probatur, & quidem quod non ſufficiat apprehenſio ſecundi generis, quæ non determinat intellectum ad judicium, & aſſenſum, ſed potius ad diſſenſum, apud omnem opinionem exploratum eſt, quia talis apprehenſio, ut diximus, eſſe poteſt de re impoſſibili, quæ nequit eſſe objectum voluntatis efficacis; Quod nec etiam ſufficiat apprehenſio primi generis ad movendam efficaciter voluntatem ſaltem proximè, & immediatè, probatur, quia actus voluntatis efficax eſt, per quem voluntas determinatur ad eligendum media, quibus finis obtineatur, & executioni mandetur, ſed talis actus proximè, & immediatè oritur à judicio, non à ſimplici apprehenſione determinativa ad iſtud, ergo, &c. prob. min. quia electio non eſt, niſi poſt conſultationem, & ſyllogiſmum practicum cujus concluſio eſt ſententia, & judicium de re facienda; ut docet Damaſcen.lib.2.c.22. Ariſt.2. de an.154. & 3. de an. à tex.46. & Scot.2.d.6. q.1.ad 1.princ. Confi. efficax intentio finis includit voluntatem etiam mediorum, hæc autem nequit eſſe ſine judicio, quo judicetur finis acquiri poſſe per media. Conf. ulterius, quia vel bonum hoc genere apprehenſionis apprehenſum proponitur, ut evidenter bonum, & poſſibile, vel ſaltem probabiliter; ſi primum, fieri nequit, quin ſtatim intellectus ei aſſenſum præbeat per judicium compoſitivum, quod poſteà ſequitur voluntas; ſi ſecundum, adhuc etiam intervenit judicium, quia ſicut in ſimplici apprehenſione non eſt propriè veritas, & falſitas, ſed ſolum in judicio, ita neque probabilitas vel improbabilitas. Denique probatur experientia, quia ex efficaci intentione finis nunquam movetur ad media eligenda ſine aliqua ſpe conſecutionis illius, ſpes autem concipitur ex prævio judicio, & non ex ſimplici apprehenſione, ſperamus enim obtinere, quod intendimus, non præciſè quia poſſibilitatem finis apprehendimus, ſed etiam quia intelligimus aliquod medium eſſe idoneum ad ejus conſecutionem, quod ſine compoſitione fieri nequit; Neque ratio pro ſecunda opinione adducta convincit oppoſitum, quia bruta ex ſola apprehenſione materiali, nedum efficaciter appetunt apprehenſa objecta ſine prævio judicio, ſed etiam ſine ulla prorſus conſideratione de ipſa rei poſſibilitate, unde ſi iſta paritas valet, nedum hac ratione probabitur apprehenſionem primi generis ad actus efficaces ſufficere, ſed etiam apprehenſionem ſecundi generis, quod nec Authores illi concedunt; potius ergo ex hoc deduci debet oppoſitum, quod nimirum ut voluntas humano modo tendat efficaciter in ſuos fines, & non belluino more, moveri debet ex prævio judicio; & quod talis eſt ejus connaturalis operandi modus, ut diſtinguitur ab appetitu ſenſitivo, in efficaci appetitione finis, neque in brutis ita moveri apprehenſione materiali immediatè ſine prævio judicio dicit perfectionem, quæ proinde hominibus quoque tribui debeat, ſed potius imperfectionem. Appoſitè autem diximus, nec apprehenſionem primi generis ſufficere ad movendam efficaciter voluntatem proximè, & immediatè, quia radicaliter, & mediatè fortè dici poſſet concurrere ad talem motionem efficacem, in quo diſcriminaretur ab apprehenſione ſecundi generis, quæ ex ſua indole non eſt determinativa ad aſſenſum, ſed potius ad diſſenſum: dicimus *fortè*, quia ſi vera eſt doctrina quam tradidimus de prima intellectus operatione diſp.præc.quæſt.10. art.1. dub.1. in univerſum (ad quam quidem pertinet ſimplex apprehenſio) quod nimirum ex ſe ita abſolvitur à judicio, quod nedum formaliter, & explicitè, ſed nec etiam virtualiter, & implicitè illud includit, tunc negandum erit dari talem ſimplicem apprehenſionem, quæ ſit determinativa ad aſſenſum, quia quælibet, quantum eſt de ſe, indifferentem, & expeditum relinquit intellectum ad quodcumque judicium, ſive affirmativum, ſive negativum; concludendum itaque eſt opus eſſe judicio, ut voluntas moveatur ad efficaciter operandum, ſaltem modo humano, nec ſimplicem ſufficere apprehenſionem, qualiſcumque ea ſit, præſertim quia juxta doctrinam præfatam à nobis traditam de ſimplici apprehenſione, falſum eſt dari apprehenſionem determinativam ad aſſenſum; unde corruit totum fundamentum ſecundæ ſententiæ; diximus *modo humano*, quia belluino more poteſt concedi voluntatem ferri in finem per media ex ſimplici apprehenſione, ſic enim iter faciens apprehenſo per intellectum impetu canis irruentis, & lapide coram expoſito ante ullam affirmationem, vel negationem poteſt illum accipere, & in canem jacere; idque ſolum probant exempla ab Hiribar. cit. adducta.

155 Num vero hoc judicium eſſe debeat practicum, vel ſpeculativum, pendet reſolutio dubii ex varia acceptione judicii practici, & ſpeculativi; frequentior tamen, & communior acceptio apud Doctores eſt, quod per judicium practicum intelligenda eſt cognitio in particulari, qua intellectus judicat hìc, & nunc aliquid eſſe bonum, atque ideò amplectendum, ſpeculativum verò eſt cognitio de illo bono magis abſtracta, & indeterminata, atque ideò non proximè, & immediatè urgens voluntatem ad opus, qua acceptione ſuppoſita Doctor 2.d.6.q.1.cit. docere videtur judicium movens efficaciter voluntatem eſſe practicum, inquit enim quod actus efficax voluntatis, ut ab inefficaci diſtinguitur, ſequitur notitiam intellectus practici, quod etiam expreſsè docuit Ariſt.6.Ethic.c.2. & 5. de motu animal. c.4. & 3. de anim.46. ubi diſertis verbis inquit quod intellectus practicus movet voluntatem ad operandum, non ſpeculativus, quod etiam ratio ipſa ſuadere videtur, quia poteſt aliquis multa contemplari, & judicare eſſe bona, vel mala, & tamen nec ad amorem, nec ad fugam efficaciter moveri, ergo judicium ſpeculativum non eſt ſufficiens ad talem voluntatis motionem; tum quia experientia docet, voluntatem moveri efficaciter à cognitione particulari, qua judicat hìc, & nunc aliquid eſſe bonum, atque ideò amplectendum, quæ utique eſt cognitio practica, ergo, &c.

156 Contra primam aſſerti partem ſolent inſtare Thomiſtæ probando ſimplicem intellectus apprehenſionem non eſſe ſufficiens voluntatis motivum, primò quibuſdam Ariſt. authoritatibus ex lib. Ethic. & de anim. & præſertim lib.3.c.3. ubi inquit, quod per hoc, quod aliquis imaginatur terribilia, ſi non ſit opinio, ideſt ſi non ſit judicium, non terretur voluntas, neque timet magis, quàm ſi in pictura aſpiceret terribilia, & c.9. quod voluntas proſequitur, aut fugit, quando intellectus affirmavit, aut negavit aliquid eſſe conveniens, vel diſconveniens, & demum in eodem capite, quod intellectus ſpeculativus non movet voluntatem, ſimplex autem apprehenſio attinet ad intellectum ſpeculativum. Deinde ratione, quia cum ſola ſimplici apprehenſione bonitatis in objecto poſſet ſtare tam negatio, quàm affirmatio, ſed ſi intellectus neget objectum eſſe bonum, utique non movebitur voluntas ad amandum tale objectum; requiritur ergo determinatum judicium, quo intellectus affirmet eſſe bonum. Rurſus quia cum movetur voluntas ab objecto apprehenſo ad ejus amorem, opus eſt, ut intellectus præcognoſcat id eſſe bonum, & conveniens, ſed cognoſcere objectum, ut bonum, & conveniens eſt habere actum compoſitionis, ergo, &c. Tandem ſi ſola apprehenſio ſufficeret, omnia poſſent æqualiter appeti, & fugiri, æqualiter enim apprehenditur miſeria, ut bona, & beatitudo, ut mala; nam quantum ad apprehenſionem nulla eſt differentia, audita enim hac propoſitione, miſeria eſt bona, intellectus illam apprehendit, licèt judicet eſſe falſam, ergo ſi ſimplex apprehenſio ſufficit, poſſemus appetere miſeriam ſicut beatitudinem.

157 Reſp. Ariſt.loc.cit. facile explicari, ſi dicamus ipſum loqui de motione voluntatis ad actus efficaces ſpecialiter tamen ad illud de timore, quod poſſet quoque contra inefficaces urgeri, dicendum eſt quod dum docet Ariſt. objectum terribile imaginatum non terrere, niſi intellectus judicet illud diſconveniens eſſe, loquitur ut in plurimum, & regulariter, ſi quidem appetitus ſenſitivus etiam timet ad ſolam apprehenſionem objecti ſine ullo judicio compoſitionis. Ad rationem pariter dicimus probare ſolum, quod voluntas nequit à ſimplici apprehenſione moveri ad effectum efficacem, quia enim

cum

cum tali apprehenſione poſſibilitatis objecti ſtare poteſt judicium, & compoſitio de impoſſibilitate ejuſdem objecti, ideò voluntas non poteſt tale objectum ſic propoſitum efficaciter apparere, ſed inefficaciter ſolum. Dices, ergo ſaltem apprehenſio determinans intellectum ad judicium evidens, vel ſaltem probabile circa objecti bonitatem, ac poſſibilitatem ſufficiet ad monitionem efficacem voluntatis, quia cum ſimili apprehenſione nequit ſtare judicium de impoſſibilitate objecti. Reſp. hoc probare ſolum talem apprehenſionem (ſi datur) radicaliter, & mediatè ad talem motionem concurrere poſſe, non autem proximè, & immediatè, ut ſupra diximus. Ad aliam rationem negat. minor; ſenſus enim movetur ab objecto conveniente, prout tale eſt, per ſolam apprehenſionem propoſito ſine ulla compoſitione, cùm poſſit ſimpliciter apprehendi totum illud, quod ab intellectu judicatur. Ad ult. negat. conſeq. cum ejus probatione, ſicut enim diſp. præc. q. 10. art. 1. dub. 2. in fine dicebamus, quod in ſimplici apprehenſione hujus propoſitionis, Angelus eſt corporeus, nulla contingit falſitas, quia in tali apprehenſione re vera non attingitur angelus, nec aliquid prorſus de angelo concipitur, ſed præcisè ſignificatum illius poſitionis, quid nimirum ſignificet hæc propoſitio, Angelus eſt corporeus, ita in propoſito ſimplici hujus propoſitionis apprehenſione, beatitudo eſt mala, re vera non attingitur beatitudo, quia non minus repugnat beatitudini malitia, quam angelo corporeitas, unde falſum eſt beatitudinem apprehendi poſſe ut malam, & miſeriam ut bonam, nam per illas propoſitiones non concipitur beatitudo, vel miſeria cum illis prædicatis, ſed præcisè ſignificatum illarum propoſitionum; vide dicta de ſimplici apprehenſione loc. cit.

Ex dictis colligitur, nec ad rem, nec ad mentem Doctoris Fabrum cit. hoc dubium reſolvere, dum inquit ad hujus quæſiti deciſionem debere diſtingui de amore amicitiæ, & concupiſcentiæ, & ad illum ſatis eſſe ſimplicem apprehenſionem, ad iſtum vero non ſufficere; Non facit ad rem iſta diſtinctio, nam rationes, quæ probant ſufficere ad unum amorem ſimplicem apprehenſionem, probant quoque ſatis eſſe ad alterum, ſi ſit inefficax, nec quæſitum reſolvit ad mentem Doctoris, quia 2. d. 6. q. 2. inordinatum amorem Angelorum vult fuiſſe concupiſcentiæ, & illum amorem ex ſimplici apprehenſione æqualitatis Dei ortum fuiſſe.

158 Ultima difficultas ſpectans ad hunc eundem articulum eſt, qualis, & quanta debeat eſſe propoſitio objecti, ut voluntas illud complectatur, num ſcilicet ſemper requiratur efficacior propoſitio unius boni, quàm alterius, itaut ex duobus bonis æquè propoſitis ab intellectu neutrum poſſit amare voluntas; & ex duobus inæqualiter propoſitis nequeat minus efficaciter propoſitionem requiri, quod etiam ſenſiſſe videntur Medin. p. 2. d. 3. Greg. 2. d. 42. & 43. q. 1. art. 2. & quidam alii.

Negat communis ſententia, quam ſæpiſſimè tradidit Scot. 1. d. 1. q. 4. §. *ad argumenta*, ubi inquit, quod non bonitas aliqua objecti cauſat neceſſariò aſſenſum voluntatis, ſicut veritas cauſat aſſenſum in intellectu, ſed voluntas liberè aſſentit cuilibet bono, & ita liberè aſſentit majori bono, ſicut minori, idem habet 3. d. 36. §. *contra hoc*, ubi docet, poſſe eſſe defectum in voluntate ſine defectu in intellectu, ſequuntur Baſſol. 2. d. 25. quæſt. 2. Rubion. 3. diſt. 36. quæſt. 2. Gabr. ibid. qu. 1. ad 3. & alii paſſim Hurt. Arriag. Becan. & fuit opinio Riccard. 2. diſtinct. 38. art. 2. quæſt. 4. Henric. quol. 1. & aliorum antiquorum; juxta quam dicendum eſt poſſe voluntatem pro ſua libertate, & inter æqualia bona unum præ alio, & inter inæqualia etiam, quod minus eſt, & remiſſius proponitur, amplecti; quæ quidem concluſio licet ſatis probata maneat ex dictis ſupra num. 55. nunc tamen denuo eſt confirmanda, & in primis pro ea facit authoritas Auguſtini 12. de Civit. Dei cap. 6. ibi adducta de duobus æqualiter corpore, & anima affectis videntibus eandem mulieris pulchritudinem uno appetente, altero renuente, cum tamen eodem modo illis propoſita ſupponatur. Dices, non facere rem, quia Auguſtin. ibi loquitur de uno fine duobus hominibus propoſito, & de libertate exercitii, hìc verò ſermonem eſſe de duobus bonis eidem homini propoſitis, & de libertate ſpecificationis. Contra, quia ex hac authoritate manifeſtè habetur talem efficaciorem propoſitionem objecti, non eſſe neceſſariam, quia in caſu poſito illa pulchritudo æqualiter utrique proponitur; deinde quia ſi alia pulchritudo per omnia æqualis ſimul proponeretur illis hominibus non auferret libertatem circa primam, quia ſecunda ſupponitur eodem gradu intentionis proponi, veluti primo, & falſum eſt in propoſito agi tantum de libertate ſpecificationis non exercitii, quæritur enim utrum ex duobus bonis propoſitis poſſit unum à voluntate amplecti, & non amplecti, eſto aliud æqualiter proponatur, denique falſum eſt, quod inquit Vaſq. libertatem ſpecificationis in eo conſiſtere, quod voluntas poſſit velle hoc, vel illud bonum, quia hæc potius dicitur libertas ad oppoſita, vel diſparata objecta ex Scot. 1. diſtin. 39. L. ſed propriè conſiſtit, quando idem objectum poteſt velle, & nolle.

159 Probatur etiam ratione ibi tacta, quia ſic deſtrueretur omnis libertas tam ſpecificationis, quàm exercitii, illa quidem, quia ſi duo objecta æqualiter proponantur, neutrum poteſt amare voluntas, quia ad amplexum unius requiritur efficacius propoſitum, quam alterius in hac opinione, quod ſi inæqualiter repræſentetur, jam ſequitur ex eodem principio minus efficaciter propoſitum amari non poſſe; deſtruitur quoque libertas exercitii, quia in objecta æqualiter propoſita non poteſt tendere voluntas, ſi ſunt inæqualiter propoſita, conſtat etiam minus efficaciter propoſitum eligi non poſſe. Nec valet, quod inquit Vaſquez, poſſe in tali caſu voluntatem imperare intellectui, ut quærat alia motiva, quibus auditio ſacri, v. gr. quæ jam ut minus bonum proponitur, appareat majus, & poſſit illam amare, in hoc conſiſtere voluntatis libertatem. Non valet, quia libertas conſiſtit in eo ex dictis ſupra, quod poſitis omnibus prærequiſitis poſſit voluntas operari, & non operari, propoſitio autem objecti eſt de prærequiſitis ad agendum: ergo cum quacumque objecti propoſitione debet manere voluntas ſic indifferens, alioquin ejus libertas illæſa non ſervatur, nec reducenda eſt libertas voluntatis in hoc, quod poſſit alia motiva quærere efficaciora, tum quia de ipſa quoque motivorum inquiſitione rurſus idem argumentum poterit efformari, quia vel mediorum inquiſitio proponitur, ut majus bonum, quàm non inquiſitio, vel æqualiter, & quidquid dicatur inſtatur ut ſupra.

160 Conf. ſi duo bona æqualiter proponantur, benè poteſt voluntas eligere, quod voluerit, quia tunc nihil aſſignari poteſt, quod voluntatem neceſſitet, vel ad amandum unum magis, quàm aliud, vel ad ſuſpendendum amorem circa utrumque, ſi verò inæqualiter proponantur, adhuc tendere poteſt in minus efficaciter propoſitum, quia ſufficit voluntati, ut aliquid ſit bonum, & ut tale propoſitum, eſtò non ſit magis bonum, ſicut intellectui ſufficit objectum eſſe verum, eſto non ſit magis verum; tum quia minus bonum habet rationem objecti voluntatis etiam occurrente majori bono, & voluntas adhuc eandem vim habet reſpectu illius; licèt enim magis bonum, quantum eſt ex parte ſua, magis attrahat, quàm minus bonum, tamen voluntas pro ſua libertate poteſt non permittere, ſe attrahi à majori bono, bene tamen à minori, ſicut ſi vir fortis, & robuſtus à duobus impellatur inæqualium virium, eſtò poſſit utrique reſiſtere, poteſt tamen cadere, & permittere ſe moveri à debiliori, & non à fortiori, ut benè in hoc propoſito exemplificat Arriag. Denique poteſt Deus ex duobus æqualibus bonis alterum velle, & ex duobus æqualibus velle minus bonum, quia de facto non produxit perfectiores creaturas poſſibiles, ergo &c. Nec valet, quod inquit Vaſq. hominem ſemper eligere bonum alteri comparatum, & per conſultationem prælatum, Deum non ita, cum non conſultet: Non valet, nam ex eo, quod Deus unum alteri non prælatum eligit, colligitur talem prælationem non eſſe neceſſariam, nec etiam in hominibus. Dices, Deum ita poſſe, quia non elegit ex indigentia, nos verò ex indigentia eligere. Contra, quia ſi ex indigentia, & neceſſitate eligimus, ergo non liberè, vide dicta ſuperius quæſt. 3. artic. 3. quia plurima faciunt ad hujus veritatis conſolidationem.

161 In oppoſitum objicitur primò, quod ex duobus bonis æqualiter oppoſitis neutrum poſſit amari, quia appetitus æqualiter ſe habens ad aliqua duo ad neutrum poteſt determinari ſtante æqualitate illorum, & Ariſt. ponit exemplum 3. de Cœlo 93. de ſitiente, & eſuriente æqualiter, qui nec cibum, nec potum acciperet, ſed ſtaret immobilis inter utrumque & de terra, quæ ſtat immobilis inter latera Cœli, ergo ſic pariter in propoſito. Conf. quia ideò hoc potius eligit, quam illud voluntas, quia ab hoc potius attrahitur, quam ab illo, ſed quando proponuntur, ut æqualia, non poteſt aſſignari majori attractio ex una parte quam ex alia, ergo &c. Tandem, quando nobis proponuntur duo bona, conſultare ſolemus, quod illorum melius ſit, & illud amplectimur, non alia ratione, niſi quia noſtra voluntas ſemper appetit melius.

Reſp. ad 1. ex Baſſol. negat. conſeq. quia appetitus liber in hoc diſtinguitur à ſenſitivo, & naturali, quod non neceſſitatur, neque determinatur ab appetibili, & ideò ſtante æqualitate, vel æquali propoſitione duorum appetibilium poteſt in alterum ſe determinare ex ſua libertate, quicquid ſit de appetitu ſenſitivo, & naturali, de quibus procedunt exempla Ariſt. ad Conf. negari nequit effectum bonitatis non eſſe attrahere, & allicere voluntatem ad amorem, hæc tamen non eſt attractio phyſica, ſed moralis, unde quod de facto voluntas attrahatur ad hoc bonum, provenit ex ejus libertate potens permittere ſe ab hoc attrahi, & non ab illo, imò quia ambo illa bona proponuntur, ut æqualia, videtur præſertim in tali caſu totaliter in arbitrio voluntatis eſſe ad alterum illorum ſeſe flectere, quia ex parte unius nihil aſſignari poteſt, quod magis voluntatem alliciat, quàm ex parte alterius. Ad ult. regulariter ita eſt, quod amplectimur, quæ ſunt meliora, vel ſaltem efficacius proponuntur, non tamen quia neceſſitati ſimus ad hunc operandi modum, imò multoties oppoſitum quoque contingit, qui enim conſequi intendit vitam æternam, non neceſſariò elegit ſtatum religioſum, etiamſi judicet illum aptiorem eſſe.

162 Deinde objicitur, probando minus bonum appeti non poſſe ablegato majori, quia minus bonum ad majus comparatum habet rationem mali, ſed malum non eſt volibile, ergo &c. Confirm. ex Ariſt. 3. de anim. 37. ubi inquit, neceſſe eſſe unum quoddam metiri majus, quod proſequimur, ergo non poteſt appetitus ſequi minus bonum, & ut tale propoſitum. Reſp. Baſſol. quod minus bonum quantumcumque majori bono comparatum habet rationem boni per ſe loquendo, quia ea, inter quæ fit comparatio, communicant in forma; verum eſt tamen, quod per accidens habet negationem majoris boni annexam, & ſic etiam aliquo modo rationem mali, & ſub hac ratione non utique poteſt appeti, unde quando voluntas eligit minus bonum comparatione majoris, non eligit illud, quatenus minus bonum reduplicativè, quia ut minus dicit formaliter privationem majoris boni, ſed ſpecificativè, quod eſt dicere eligit illud, quia bonum, non quia minus bonum. Ad conf. ita loquitur Ariſt. quia ita regulariter contingit, ſi ratio eſt recta, inquit enim ibi in deliberatione accipiendam eſſe regulam, vel finem, quo metiamur quid faciamus, unde docet ibi, quid neceſſarium ſit, ut rectè agamus, non ut liberè agamus. Dices, quando eligitur minus bonum, fieri novum judicium, quo

quo hoc præferatur majori. Negatur, quamvis enim id contingere poſſit, tamen id abſolutè neceſſarium non eſt, quia conſtat aliquando dum ex duobus bonis propoſitis unum judicatur alio melius, nos aliud arripere, ut Poeta Venuſinus de tali canit, *video meliora proboque, deteriora ſequor*.

ARTICULUS II.

Expenditur modus, quo objectum cognitum, vel ejus cognitio ad actum voluntatis concurrit.

163 Circa alterum quæſtionis punctum, de concurſu ſcilicet objecti per intellectum propoſiti ad actum voluntatis tres pariter ſunt difficultates enucleandæ; & prima eſt, quo pacto, & in quo genere cauſæ concurrat objectum cognitum, vel ejus cognitio ad actum voluntatis; qua in re tres reperimus opiniones, duas extremas, & unam mediam; prima extrema aſſerit objectum cognitum, vel ejus cognitionem ad actum voluntatis concurrere in genere efficientis cauſæ, eumque totaliter efficere, adeòut voluntas merè paſſivè ſe habeat, quæ apud Scotum 2. diſt. 25. tribuitur Gotfredo, & quibuſdam aliis. Altera ſententia extrema aſſerit, ſolam voluntatem eſſe cauſam totalem ſui actus, & objectum cognitum, ſeu ejus cognitionem nequaqam concurrere in hoc genere cauſæ, ſed in alio genere cauſæ finalis, vel formalis, quam Doctor loc. cit. tradidit non obſcurè, ac etiam Henricus quol. 9. quæſt. 5. & eſt communis apud Scotiſtas Regent. Pariſienſ. 3. de Anim. quæſtion. 2. ad quæſt. 2. collat. Cavell. diſputat. 3. de Anim. ſection. 13. Fabr. diſp. 9. de pœnit. cap. 12. ſequuntur Recentiores, Vaſqu. 1. 2. diſput. 36. cap. 2. Hurt. diſp. 14. de Anim. ſect. 5. Onuph. tract. 2. de anim. diſput. 2. quæſt. 3. dub. 3. Averſa quæſt. 58. ſect. 7. & alii paſſim. Media demum ſententia docet volitionem ipſam partim ab objecto cognito, partim à voluntate ipſa produci, & ex utroque cauſam integram volitionis conſtitui, pro qua citantur Greg. 2. 25. quæſt. 1. Ocham quol. 1. quæſt. 16. Durand. 2. d. 24. quæſt. 2. & Cajet. p. 1. quæſt. 80. artic. 2. ubi explicando hanc opinionem inquit, quod cognitio non eſt principium effectivum volitionis, ut *quod* ſed ut *quo*, quia tenet, quod ipſa cognitio objecti ſit ratio formalis; qua ipſa voluntas producit volitionem, nam dicit, quod ſicut ſpecies intelligibilis eſt ratio formalis dans intellectui actum primum, ut intelligere poſſit, ita intellectio objecti conſtituit voluntatem in actu primo, ut poſſit producere volitionem, quam opinionem ſic explicatam tuetur ut probabilem Bann. p. 1. q. 80. art. 1. dub. 2. ubi in hoc ſenſu ait cognitionem concurrere quoque in genere formalis cauſæ, quatenus eſt ratio formalis agendi voluntati.

164 In hac difficultate primò ſtatuendum eſt tanquam certum, nec objectum cognitum, nec cognitionem eſſe totalem cauſam volitionis, id probat Doctor ex profeſſo p. diſtin. 25. quæſt. unic. in corpore quæſiti, & 4. diſt. 49. qu. 4. M. & hoc ipſum oſtendunt rationes, & auctoritates omnes tam Scripturæ, quàm Patrum, quibus quæſtion. 1. hujus diſput. monſtravimus, voluntatem eſſe potentiam activam reſpectu ſui actus, & non merè paſſivam: unde præter ibi dicta aliud addere hìc opus non eſt, cum modò ob omnibus id concedatur. Deinde aſſerendum eſt valde probabile eſſe ipſam objecti cognitionem concurrere ad actum volitionis in genere cauſæ efficientis minus principaliter, non quidem in eo ſenſu, quo explicabat Cajet. quaſi ſit ratio agendi ipſius voluntatis, qua enim ratione de ſpecie intelligibili id tenuimus diſp. præced. in ordine ad intellectum, quia intellectus habet ſufficientem virtutem agendi in ordine ſuo, ita eadem ratione modo tenendum eſt de cognitione in ordine ad voluntatem, quia etiam voluntas ſufficientem habet virtutem agendi in ordine ſuo; & ſi concurrit cognitio ad ejus actum eliciendum, concurrit ut ſupplens vices objecti, ad inſtar quaſi ſpeciei cum intellectu, non autem ut ſupplens aliquem intrinſecum potentiæ defectum; in hoc itaque ſenſu ſatis probabile eſt cognitionem eſſe cauſam efficientem minus principalem ipſius volitionis; tum quia ſic loquendo major ſervatur propoſitio inter intellectum, & voluntatem, ſi utraque potentia à ſuo ſubjecto dependere ponatur efficienter aliquo modo in eliciendis actibus ſuis, quam ſi de intellectu tantum aſſeratur, & de voluntate negetur; tum quia Doctor maximè in hanc partem inclinare videtur, nam loco citato diſtin. 25. tantùm probat quod objectum, vel cognitio ejus non eſt cauſa totalis volitionis, unde in corpore quæſiti inquit; *Dico ergo ad quæſtionem, quod nihil aliud à voluntate eſt cauſa totalis volitionis in voluntate*, nec unquam negat ibi, quod ſaltem ſit cauſa partialis, imò in 4. diſtinct. 49. quæſt. 4. M. id expreſsè affirmat, & quæſt. 5. Litt. E non negat, quod proinde etiam tenet de mente Doctoris P. Vulpes tom. 2. part. 2. diſput. 60. art. 1. & Hiribar. diſputat. 3. de actibus humanis ſect. 3. tum tandem quia nulla eſt ratio cogens pro parte oppoſita, ut poſteà conſtabit.

165 Addimus tandem adhuc valdè probabile eſſe, & fortè probabilius, voluntatem eſſe cauſam totalem efficientem ſuorum actuum & objectum cognitum, aut ejus cognitionem, nec etiam partialiter concurrere in genere cauſæ efficientis, ſed tantum in genere cauſæ finalis, vel formalis extrinſecæ. Ratio potiſſima eſſe videtur, quia Ariſtot. 3. de Anim. 54. inquit appetibile, ſeu bonum apprehenſum movere appetitum per modum finis, motio autem finis non eſt phyſica, & realis, ſed metaphorica, & intentionalis ex dictis in Phyſic. & Doctor ipſe declarat diſtinction. 25. citat. ad 1. princip. tum quia bonum non eſt objectum voluntatis ſecundum eſſe, quod habet à parte rei, ſed ſecundum eſſe cognitum, & apprehenſum, ut ſuperius diximus de potentiis appetitivis in communi, hoc autem eſt eſſe ſecundum quid, & intentionale, non phyſicum, & reale, quale requireretur, ut eſſet cauſa volitionis in genere efficientis cauſæ. Nec etiam videtur, id rectè aſſeri de ipſa objecti, ſeu finis cognitione, quia hæc non concurrit ex dictis in Phyſic. de cauſa finali, niſi tanquam conditio ſine qua non, vel ad ſummum, ut cauſa applicans objectum potentiæ, ipſa tamen non eſt objectum, nec gerens vicem objecti, qualis eſt ſpecies intelligibilis reſpectu intellectus, quia ipſa non appetitur, ſed objectum per ipſam repræſentatum, nec eſt bonitas cognitionis, quæ movet, & allicit voluntatem ad amorem ſui, ſed bonitas objecti per ipſam repræſentati, cùm ergo cognitio interveniat tantum, velut conditio applicans objectum potentiæ, & ſe habeat omninò ut in cauſis phyſicis approximatio cauſæ ad paſſum, quæ eſt pura conditio, non benè videtur poni ratio formalis motiva, & cauſa phyſicè influens in effectum. Accedit, quod dum objectum proponitur voluntati per cognitionem, quæ non ſit ſimplex apprehenſio, ſed verum judicium practicum habens rationem regulæ, & dictaminis, ſi tunc cognitio phyſicè influeret in volitionem, tunc utique non influeret, ut cauſa minus principalis, ſed ut cauſa magis præcipua imperans, ſibique voluntatem ſubordinans nedum moraliter, ſed etiam phyſicè, & ſic tolleretur voluntatis libertas, quæ intantum ſalvatur à ponentibus cognitionem eſſe partialem cauſam volitionis, inquantum dicunt eſſe cauſam minus principalem, quæ proinde eſto ſit cauſa naturalis, non obinde lædit voluntatis libertatem, quia eſt cauſa minus præcipua, ſatius ergo eſt dicere voluntatem totaliter ſuos actus efficere in genere efficientis cauſæ, objectum verò apprehenſum non concurrere, niſi in genere cauſæ finalis, quatenus propter ejus bonitatem oſtenſa movetur voluntas ad actum, & denique cognitionem objecti concurrere, vel ut conditionem, vel in genere cauſæ formalis, non quidem in eo ſenſu, quo dicebant illi Thomiſtæ, quia ſit ratio formalis agendi ipſi voluntati, ſed quatenus eſt ipſa formalis repræſentatio objecti appetibilis.

166 In oppoſitum arguitur primò contra eam problematis partem, qua dicebamus, probabile eſſe objectum per ejus cognitionem phyſicè influere in actum voluntatis per modum cauſæ partialis minus principalis, ſic enim aſſerendo lædi videtur libertas voluntatis, cum objectum ſit agens naturale, quod voluntati approximatum per cognitionem neceſſariò & naturaliter ipſam moveret, qua ratione utuntur multi Scotiſtæ præſertim Hiribar. cit. Tum 2. quia agens naturale non poteſt eſſe per ſe cauſa contrariorum circa idem paſſum, quod additur propter inſtantiam de diſſolutione nivis, & conſtrictione luti à Sole, ſed in poteſtate voluntatis noſtræ eſt habere, velle, & nolle, quæ ſunt contraria, reſpectu unius, & ejuſdem objecti, ergo illa fieri nequeunt ab agente naturaliter, & conſequenter nec ab objecto, aut ejus cognitione, quæ ſunt naturalia agentia; quæ ratio pro hoc adducitur à Doctore 2. diſt. cit. 25. §. *contra concluſionem in ſe*. Tum 3. quia objectum non concurrit ad appetitionem, & amorem niſi ut cognitum, & repræſentatum per notitiam præviam, hoc autem eſt eſſe ſecundum quid, & intentionale, ergo nequit, ut ſic, phyſicè concurrere: & hac ratione convictus Bannes cit. §. *has ſolutiones* diſcedit ab opinione Cajet. & in communem deſcendit Tum 4. quia appetibile movet appetitum per modum finis, ergo ſicut finis non cauſat efficienter, ita neque objectum reſpectu actus voluntatis. Tum 5. quia ſequeretur, quod actus fidei infuſæ cauſaret peccatum, nam ſi quis credit peccatum eſſe Deum negare, & ipſum negat, jam talis fidei actus cauſaret partialiter actum illum infidelitatis, qua ratione utitur Hurt. cit. & Cavell. Tum 7. quia vel intellectio concurrit cum voluntate ad ejus actum, ut cauſa magis præcipua, vel ut minus præcipua, & inſtrumentalis; non primum, ut nos quoque concedimus, neque ſecundum, quia intellectio ſuapte natura perfectior eſt volitione in genere entis. Tum tandem quia poſſumus in actu amoris omnem aſſignare formalitatem ad ejus integritatem ſpectantem abſque influxu phyſico objecti, per quam ſumat formalitatem ſpecificam, ut volunt Cajet. & alii, ergo &c. probatur aſſumptum, quia voluntas cum habitu charitatis eſt integra cauſa efficiens actus dilectionis Dei ſecundùm omnem rationem, nam eſt volitio in genere eo ipſo, quod à voluntate procedit, & eſt talis volitio ſcilicet Dei eo ipſo, quod procedit ab habitu charitatis, qui ſuapte natura inclinat in amorem talis objecti, & his duabus ultimis rationibus utitur Vaſquez p. 2. diſp. 36. c. 3. alias levioris momentis ab aliis adductas contra eandem problematis partem dimittimus, quia ex harum ſolutione facilè diluuntur.

167 Reſp. nullam iſtarum rationum convincere, prima quidem parum urget, quia eſt principium apud Doct. 1. d. 8. qu. 4. & 2. d. 25. cit. & quol. 16. quod quando principium naturale concurrit cum libero, & liberum eſt cauſa principalis, tota actio libera eſt, ut conſtat de habitibus in voluntate naturaliter cum ipſa concurrentibus, nec ejus libertatem lædentibus. Ad 2. neg. minor, quia licet poſſit eſſe idem objectum materialiter volitionis, & nolitionis, ut fornicatio, non tamen ſub eadem ratione formali motiva, nam ſub ratione delectabilis eſt objectum volitionis, ſub ratione illiciti eſt objectum nolitionis, & circa bonum non poteſt habere niſi actum volendi, ſicut circa malum actum duntaxat volendi, unde ratio illa adducitur à Doct. juxta ſententiam aſſerentem bonum eſſe poſſe quoque objectum nolitionis, & malum volitionis, quam ipſe firmiter non tenuit, ſed interdum admiſit diſputandi gratia. Ad 3. non dicimus objectum ſecundum eſſe cognitum, & repræſentatum formaliter, ut importat ſolam denominationem extrinſecam eſſe cauſam partialem volitionis, ſed cognitionem ipſam repræſentantem objectum, quæ eſt entitas realis, & phyſica. Ad 4. neque etiam dicimus objectum ſive ſecundum eſſe reale, ſive cognitum, & intentionale cauſare volitionem efficien-

ficienter, ſed hoc aſſerimus de cognitione ipſa objecti. Ad 5. non eſt majus abſurdum actum ſupernaturalem eſſe cauſam phyſicam peccati, quam Deum ipſum; quemadmodum ergo dicitur Deus cauſa peccati pro materiali abſque ullo inconvenienti, ita actus ſupernaturalis poteſt poni cauſa peccati pro materiali, non tamen pro formali, quia totus defectus à voluntate procedit. Ad 6. intellectio concurrit ad amorem, ut cauſa minus præcipua, alioquin ejus libertatem deſtrueret, & falſum eſt, quod in genere entis ſit actus perfectior ipſo amore, ut conſtabit qu. ſeq. Ad ult. negaretur aſſumptum, cujus probatio, etiamſi concluderet de actu dilectionis Dei procedente à voluntate habitu charitatis perfuſa, non tamen concludit de aliis actibus, præſertim ab ea elicitis nudè ſumpta, & ſine habitu; ex quibus poteſt etiam aliqualiter ſatisfieri rationibus pro oppoſita problematis parte.

168 Deinde arguitur contra alteram problematis partem, qua tuemur voluntatem eſſe totalem cauſam efficientem ſui actus; quia Verbum divinum efficienter divinum producit amorem, ergo & verbum noſtrum ſaltem partialiter producit noſtrum amorem. Tum 2. quia voluntas movetur per imperium practicum intellectus ad productionem amoris, ergo efficienter. Tum 3. amores diſtinguuntur ſpecie ex diverſis cognitionibus, ergo efficiuntur ab eis. Tum 4. quia ſicut ab objecto, & potentia paritur notitia, ſic paritur amor, & ſicut per ſpeciem impreſſam intellectus activè determinatur ad cognitionem, & per præmiſſas ad concluſionem, ita per judicium, & cognitionem videtur voluntas activè determinari ad amorem. Tum 5. quia voluntas trahi dicitur, & allici ab objecto, tractio autem melius intelligitur per actionem ab objecto præcedentem, rapere enim, trahere, & alia hujuſmodi non tantum actionem denotant in objecto, ſed etiam vehementem. Tum 6. quia in volitionibus primò primis, & actibus indeliberatis negari nequit concurſus effectivus objecti, quia neceſſitas in his a ibus reperta aliundè provenire non poteſt, quam ex motione efficaci objecti apprehenſi. Tum 7. quia volitio, & amor v.g. divitiarum non ſolùm eſt volitio, & actus voluntatis, ut ſic, ſed etiam talis volitio, ergo quantum ad rationem ſpecificam quoque debet habere aliquam cauſam realem, hæc autem nequit eſſe ſola voluntas, cùm ſecundùm eandem rationem ad omnes actus concurrat, ergo erit objectum. Tum tandem quia tunc omnes actus eſſent ejuſdem ſpeciei, qua ratione Doctor p. diſt. 3. quæſt. 7. in corp. quæſt. aſtruit intellectum non eſſe cauſam totalem intellectionis, quia tunc omnes intellectiones eſſent ejuſdem ſpeciei. Neque dicas volitiones diſtingui per objecta terminativè, quia licèt non concurrant ut cauſæ partiales, concurrunt tamen ut conditiones neceſſariæ. Hoc enim non ſatisfacit, quia idem de intellectu dici poſſet; imò ſi pariter dici poſſet lignum ad præſentiam ignis ſe comburere, & ignem eſſe conditionem ſine qua non, & ſic de aliis; tum etiam quia Doct. l. c. ait, à quo aliquid eſſentialiter non dependet, nec ab eo eſſentialiter ſpecificari.

169 Reſp. neg. paritatem, quia Verbum divinum eſt ſubſtantia ſubſiſtens habens à Patre voluntatem fæcundam, quæ eſt virtus ſpirativa divini amoris, Verbum autem creatum non eſt hujuſmodi. Ad 2. neg. aſſumptum, quia imperium eſt actus voluntatis non intellectus, ut poſteà dicemus, quo etiam conceſſo, neg. conſeq. quia actus imperans non efficit phyſicè imperatum, nam voluntas imperat motum manus nihil phyſicum in manu producendo. Ad 3. quicquid ſit de antecedenti de quo poſteà neg. conſeq. quia cognitiones poſſunt talem diſtinctionem inducere ex varia objectorum proportione ſine ullo influxu phyſico, & relationes ſpecie diſtinguuntur per terminos, eſtò phyſicè non oriantur ab eis ex dictis in Log. Ad 4. negat. paritas, quia cognitio eſt formalis ſimilitudo objecti, quam habet præſertim ex phyſico concurſu objecti, quod in volitione, & amore non invenitur, quippe qui non eſt imago, aut ſimilitudo objecti, ſed potius pondus in illud totaliter à voluntate procedens; nec par eſt ratio de ſpecie impreſſa in ordine ad intellectum, & cognitione in ordine ad voluntatem, quia cùm hæc ſit formalis manifeſtatio objecti, ſufficit concurſus ejus in genere cauſæ formalis proponendo nimirum objectum, illudque manifeſtando, at ſpecies non eſt formalis expreſſio objecti, ſed tantum virtualis, ideoque activè concurrit producendo cognitionem; Dices, voluntas eſt potentia indifferens ad plures actus, & objecta, ergo indiget cognitione, ut principio determinante ipſam ad hunc, vel illum actum; circa hoc, vel illud objectum. Negatur conſeq. quia ut ſæpè dictum eſt ex Doctore indeterminatio voluntatis eſt virtutis activæ, non paſſivæ, oriturq; ex univerſalitate, & illimitatione virtutis ejus, quæ poſteà ſufficienter determinatur, & reſtringitur per cognitionem in genere cauſæ repræſentantis, & applicantis objectum. Ad 5. cùm objectum apprehenſum voluntatem non moveat, niſi per modum finis allicientis, & excitantis voluntatē ad ejus amplexum, conſequenter talis attractio voluntatis ab objecto nonniſi actionem metaphoricam, & moralem ſignificare poteſt, non verò phyſicam, & realem objecti, ſeu cognitionis ejus in voluntate. Ad 6. de motibus primò primis multa dicit Faber diſp. 9. citat. de pœnit. à num. 366. nos tamen ſupra diximus num. 47. primos motus, qui ſunt omninò naturales, & neceſſarii, non eſſe actus voluntatis ſed appetitus ſenſitivi ex Doctore 2. diſt. 42. ad p. 3. quæſt. quam diximus ibidem eſſe opinionem Victoriæ, Cordub. Valent. aliorumque gravium Auctorum.

170 Ad 7. à nobis damnata ſæpè eſt philoſophia illa, quæ gradui generico, & ſpecifico in effectu diverſas aſſignat cauſas, quia hæ non ſunt res diſtinctæ, quarum una poſſit ab uno agente produci ſine alia, ſed ſunt unum, & idem, & ideò agens unam formalitatem producens producit & aliam unde nulla datur cauſa in rerum natura, quæ producat aliquem effectum ſecundum gradum genericum, & non ſpecificum aut è contra, ſed quæ producit unam formalitatem producit & aliam, ſic equus generans equum producit, & attingit ipſum, & quantum ad gradum genericum, & quoad ſpecificum ac denique quoad individualem; malè ergo ajebat Cajetan. cujus eſt hoc argumentum, quod voluntas ſit cauſa ſui actus ſecundum rationem genericam amoris, & objectum cauſet eundem ſecundum rationem ſpecificam talis amoris, quia hæc in actu amoris non ſunt res diſtinctæ; ipſa ergo ſola voluntas eſt cauſa activa ſuæ volitionis ſecundum omnem rationem tam genericam, quàm ſpecificam, & individualem, quando enim voluntas vult aliquam exercere operationem non ſolum vult operari in genere, ſed etiam vult tali modo operari, nec vult duntaxat exercere amorem, ut ſic, ſed talem actum amoris. Neque hinc ſequitur omnes volitiones futuras eſſe ejuſdem ſpeciei, quia ipſa voluntas de ſe eſt potentia univerſalis, & illimitata ad plures actus eliciendos ſpecie diverſos, ad quorum diſtinctionem etiam ſuo modo concurrunt objecta, non quidem effectivè, ſed finaliter, & terminativè, quo etiam ſenſu potentias ipſas per actus, & objecta ſpecificari dicimus diſtingui, eſto effectivè non producantur ab eis; quod ſatis apto declarari poteſt exemplo, nam idem mobile prorſus eſt, quod movetur ſurſum, & deorſum, & tota activitas ſe tenet ex parte illius, qui ſe movet, & tamen motus illi ſpecie differunt non alia ratione, niſi quia termini, ad quos tendunt, ſpecie differunt. Ad ult. conſtat per idem, ad Doctorem in primo diſtinct. tertia quæſt. 7. occurrit Bargius ibi §. *nec diſtinguerentur*, quem conſulere non erit inutile; nos breviter dicimus majorem videri neceſſitatem, quod intellectio producatur partialiter ab objecto, quam volitio, eo quia intellectio eſt naturalis ſimilitudo objecti, non volitio, quam ſimilitudinem potiſſimum ſibi vendicat ex hoc, quod naturaliter ab eo producitur, unde diſtinctio eſſentialis in actibus intellectus penes objecta videtur ultra terminationem arguere quoque in objectis efficientem, licet abſolutè loquendo ſola terminatio ſufficiat ad eam diſtinctionem, ut bene ibi Bargius notat; unde rationes illæ, quibus ibi Doctor oſtendere intendit intellectum non eſſe cauſam totalem ſui actus, ſed objectum quoque partialiter concurrere, potius ratione materiæ concludere videntur, quam ratione formæ, alioquin ſi abſolutè ſumantur, videntur æquè benè concludere de actu voluntatis, quod partialiter efficiatur ab objecto, ſicut de actu intellectus, ſi benè perpendantur; & ut verum fateamur, hoc eſt unum ex præcipuis motivis, quibus movemur ad probabiliter tenendum objectum per ſuam cognitionem partialiter concurrere ad actum amoris; Notat autem Doctor 2. diſt. 25. lit. P. non poſſe rationabiliter dici lignum ad præſentiam ignis ſe comburere, ignem verò eſſe tantum conditionem ſine qua non, quia nihil habet in ſe principium activum, quo ſe deſtruat, ſed potius ſe conſervandi, ideoque cum combuſtio illa ſit ligni deſtructiva, non debet ligno tribui, ut principio activo, ſed igni; alias quaſdam rationes contra hanc eandem problematis partem vide apud Doct. cit.

171 Altera difficultas ad hunc articulum ſpectans, & præcedenti affinis eſt, an varietas cognitionum ſufficienter inducat diverſitatem affectuum in voluntate. Affirmat Hurtad. diſp. 14. de anim. ſec. 6. cum quibuſdam aliis: Negant Vaſq. par. 2. diſp. 2. cap. 2. Arriag. diſp. 7. de anim. ſect. 4. ſubſect. 2. Pro hujus dubii reſolutione ſtatuendum in primis eſt, quod ſi cognitiones præviæ ad amorem ſunt inter ſe ſpecie diverſæ, quia nimirum aut diverſa prorſus objecta repræſentant, aut idem, ſed ſub diverſa ratione formali, aut alia de cauſa ad earum diverſitatem ſpecificam ſufficiente, ſemper inducunt diverſitatem ſpecificam affectuum in voluntate, & hoc citrà controverſiam omnes admittere videntur, qua ratione Doctor 4. diſt. 49. qu. 5. probabiliter cenſet, fruitionem viæ, & patriæ ſpecie diſtingui, quia cognitio, quam de Deo habemus in via, eſt abſtractiva, & quam habent Beati in patria, eſt intuitiva, quæ cognitiones apud Doctorem ſpecie ab invicem differunt etiam circa idem objectum, ut diximus diſp. præc. qu. 11. ſi verò cognitiones ſolùm numero differunt, rurſus diſtinguendum eſt, quia aut ſunt omnino conſimiles, & æquales, nimirum ejuſdem claritatis, intenſionis, &c. & ſic ex mutatione cognitionum non arbitramur ſufficienter deduci mutationem amorum, idem enim videtur numero amor pecuniæ, vel ſanitatis, ſive ea bonitas repræſentetur per hanc numero cognitionem, ſive per aliam omninò conſimilem, quod adeo certum eſt, ut à nemine rationabiliter negari poſſe videatur; At ſi differant in illis conditionibus cognitiones, poterit ex illis ſufficienter colligi, nedum numerica amorum diverſitas, ſed etiam ſpecifica, undè etiam qui negant cognitionem abſtractivam, & intuitivam ſpecificè diſtingui, adhuc tamen concedunt fruitionem viæ, & patriæ ſpecie diſtingui non alia ratione, niſi quia beatifica viſio clarius, & melius Deum explicat, & proponit voluntati noſtræ.

172 Dices, cognitionem reſpectu amoris eſſe puram conditionem, qua obiectum proponitur, ergo parum refert ejus variatio, vel identitas ad identitatem, vel variationem amoris. Reſp. Doct. 4. d. 49. q. 5. cit. conceſſo antecedente, adhuc conſeq. negari debere, quia ex variatione conditionis interdum poteſt variari effectus eſſentialiter; exemplum habemus in cauſis phyſicis in quibus approximatio ad paſſum eſt pura conditio, & tamen major, vel minor approximatio variat interdum effectum ſubſtantialiter, nam ignis valdè approximatus ligno producit ignitionem, eminus verò calefactionem tantum, qui duo effectus ſpecie, & genere differunt, adeout ex diverſa approximatione agentis ad paſſum variatur effectus, quod & alio exemplo declarat Doct. cit. aliter enim agens agit, quod per lineam rectam opponitur, & approximatur paſſo, quam quod per reflexam, vel fra-

ctam,

ctam, cum ergo cognitio ſit velut intentionalis quædam approximatio objecti ad voluntatem, clarior, vel obſcurior cognitio poterit aliquando ſufficienter inducere diverſitatem amorum, quia diverſimode per eas proponitur objectum; quam doctrinam recipit etiam ipſe Arriag. diſp. 8. Phyſ. ſect. 5. ſubſect. 2. corroborat exemplis aliarum conditionum, quando fieret aliqua inſtantia de approximatione, quæ in rigore conſiſtere videtur in contactu phyſico cum paſſo, & ideo non videtur eſſe poſſe major, & minor; & hæc eadem doctrina inter Scotiſtas paſſim recipitur.

173 Poſtrema difficultas in hac materia eſt, an objectum ita proponi poſſit ab intellectu, ut neceſſariò voluntatem moveat; Communis ſententia eſt non ſolum Scoti, & Scotiſtarum 1. d. 1. qu. 4. & 4. d. 29. §. *ad quæſtionem*, & d. 49. qu. 10. & quol. 16. art. 1. ſed etiam D. Tho. & Thomiſtar. 1. 2. qu. 82. art. 2. nullum objectum in via quomodocumque proponatur neceſſitate poſſe voluntatem quoad exercitium, benè tamen quoad ſpecificationem, & quidem primum aſſertum convincenti ratione ſuadetur, quia nullum bonum pro hoc ſtatu ita proponitur, ut nequeat intellectus in eo aliquam rationem mali adinvenire, vel ſaltem in exercitio amoris ejus, v.g. moleſtiæ, vel fatigationis, qua de cauſa poteſt ceſſare voluntas ab ejus amore, vel abſolutè abſtinere ab eo eliciendo, & quando etiam in objecto nulla oſtenderetur malitia, adhuc poſſet voluntas actum ſuſpendere, quia ſicut bonum non neceſſitat ad amorem eliciendum, ita neque ad eum continuandum, & eadem eſt ratio de malo, quod ſicut non neceſſitat ad eliciendum actum odii, ita neque ad continuandum, quare poteſt voluntas ad libitum ceſſare ab amore boni, & odii mali, & ratio hujus pendet ex ſuperius dictis in explicanda eſſentia libertatis exercitii, ad quam diximus non neceſſariò prærequiri cognitionem boni, & mali, atque ideò omninò falſum eſſe, neminem ceſſare poſſe ab amore boni, niſi oſtenſa in eo objecto aliqua ratione mali. Alterum quoque aſſertum facilè probatur ex ſuperius dictis de objecto voluntatis in præc. q. nam quoad actum amoris, & proſecutionis diximus eſſe bonum ſub ratione boni, quoad actum odii, & averſionis eſſe malum ſub ratione mali, adeout neque bonum eſſe poſſit objectum odii, neque malum amoris, unde ſi voluntas circa bonum, ut ſic oſtenſum, elicere velit aliquem actum, & non omninò otiari, elicere tenetur actum amoris, nec poteſt actum odii habere, quod eſt neceſſitari quoad ſpecificationem; ſicut è contra, ſi vult operari circa malum, ut ſic oſtenſum, nonniſi actum odii, & fugæ poteſt exercere; & hinc communiter colliguntur quoad beatitudinem, & miſeriam in communi non dari in voluntate noſtra libertatem ſpecificationis, quia nulla eſt ratio boni in hac, ut ametur, nec ratio mali in illa, ut odio habeatur; bene tamen datur libertas exercitii, quia circa bonum poteſt actum amoris ſuſpendere, & circa malum actum odii, ut fusè Doctor declarat loc. cit. præſertim p. d. p. qu. 4.

174 Tota difficultas eſt de objecto beatifico, & ultimo fine clarè viſo in patria, an etiam quoad exercitium neceſſitet voluntatem ad amorem. D. Th. cum ſuis loc. cit. affirmat, cui etiam noſter Faber ex parte conſentire videtur p. diſt. 14. qu. 4. cap. 3. ubi amori beatorum omnem prorſus libertatem contradictionis adimit, & ſolam concedit libertatem eſſentialem; ſed negat Doctor loc. cit. cum omnibus Scotiſtis, & Nominalibus, & probatur, quia Deus contingenter agit ad extra, ergo nec in ratione objecti beatifici poteſt voluntatem neceſſitare & rapere ad amorem, adeo quantum eſt ex ſe, ab eo nequeat abſtinere ex intrinſeca indifferentia, quam habet ad agendum circa quodcumque objectum. Dices, quod licèt phyſicè contingenter agat ad extra, moraliter tamen, & metaphoricè ob infinitatem ſuæ bonitatis neceſſariò movet voluntatem, quando eſt clarè viſus, ſicut in patria. Contra, quia objectum beatificum non tantum moraliter ſed etiam phyſicè concurrit ad fruitionem beatam. Dices, ex parte objecti beatifici neceſſitari voluntatem in hoc ſenſu ad amorem, quia voluntas ſuapte natura eſt ſummè inclinata in illud clarè viſum tanto impetu complacentiæ in illud rapitur, ut omnem libertatem amittat tam ſpecificationis, quàm exercitii. Contra, quia licèt voluntas, ut natura ſit ſummè propenſa in ſummum bonum, tamen ut potentia eſt libera, & quantum eſt de ſe, liberè tendit in quodcumque objectum, ſaltem libertatem exercitii. Conf. quia ut ſæpè dictum eſt, licèt libertas ſpecificationis pendeat ab objecto, itaut ſi objectum eſt conveniens, nequeat terminare niſi actum amoris, ſi diſconveniens, actum odii dumtaxat, atque ideò voluntas quod hanc libertatem poſſit ab objecto neceſſitari, ſic, vel ſic propoſito; tamen libertas exercitii totaliter ſe tenet ex parte principii operantis, & attenditur ex parte potentiæ præſcindendo ab eo, quod objectum ſit bonum, vel malum, atque ideò ex parte objecti nunquam provenire poteſt neceſſitas hanc libertatem excludens: hinc fatentur ingenuè meliores Thomiſtæ, quod licet de facto voluntas beata neceſſitetur in patria etiam quoad exercitium, talis tamen neceſſitas non provenit formaliter ex objecto, ut objectum eſt, ſed ex ipſa diſpoſitione potentiæ circa tale objectum, ita Cajet. p. p. q. 82. art. 2. Bannez ibid. Jo. de S. Th. 3 de anim. qu. 12. art. 4. & alii.

175 Qualis autem ſit iſta diſpoſitio voluntatis beatæ, quæ inducit neceſſitatem in ipſa circa objectum beatificum, varia declarant Thomiſtæ, ſed Doctor in 2. d. 49. q. 6. inquit eſſe, quia divina voluntas concurrit cum ea ad fruitionem beatam concurſu determinato ad agendum, nec habet concurſum paratum ad oppoſitum; imò potius denegatum, unde illa neceſſitas omninò provenit ab extrinſeco, nempe ex defectu concurſus parati, ſeu indifferentis ad utrumlibet, ut alii loquuntur, atque ideò non tollit libertatem intrinſecam voluntatis, cum hæc ſit ab ea prorſus inſeparabilis, ſed ſolum libertatis uſum, atque ideò beatus neceſſariò fruitur ultimo fine clarè viſo neceſſitate ab extrinſeco proveniente, non ab intrinſeco; & hæc ſufficiant, quia rem ulterius proſequi ad Theologum ſpectat; nobis ſat eſt ex principiis philoſophicis viam parare Tyronibus ad concluſiones theologicas eruendas ex illis dependentes in via Subtilium; vide Hirib. tract. de actibus humanis diſp. 4. ſect. 5. ubi eruditè ſatis pertractat hoc quæſitum de mente Doctoris.

QUÆSTIO VII.

De variis actibus Voluntatis.

176 DOctor in 2. d. 6. quæſt. 2. §. *in iſta quæſtione* docet duplicem eſſe actum voluntatis elicitum, velle, & nolle; ille proſecutionis eſt, hic averſionis, & fugæ; ſed velle rurſus duplex eſt, amicitiæ nimirum, ſeu benevolentiæ, & eſt circa id, cui volumus bonum, alter verò concupiſcentiæ, & eſt circa bonum alteri volitum; & quia quot modis dicitur unum oppoſitorum, tot modis dicitur & reliquum; odium, quod amori opponitur, duplex eſt abominationis, & inimicitiæ: odium abominationis eſt, quo deteſtamur malum in ſe, vel quo nolumus malum alicui perſonæ odium; verò inimicitiæ eſt, quo volumus malum alicui perſonæ.

Rurſus docet ibidem, bonum eſſe triplex, honeſtum, delectabile, & utile; in prima, & ſecunda acceptione habet rationem finis, poteſtque tripliciter conſiderari, primò, ut per ſe placet voluntati, & ſic terminat velle, ſeu voluntatem acceptam in actu ſecundo; deinde ut propter ſe amabile, & ut eſt aliquid, cujus gratia alia amantur, & ſic terminat intentionem; tandem, ut in eo voluntas ultimatè quieſcit, & ſic ponitur fruitio; In tertia verò acceptione habet rationem medii, quia conſideratur ut bonum idoneum pro finis conſecutione, & poteſt adhuc in acceptione iſta proponi tripliciter; primò, ut conducit ad finem conſequendum, & ſic ponitur electio; ſecundò, ut eſt judicatum, & conſultatum, & ſic actus, quo acceptatur, dicitur conſenſus; tertiò ut executioni mandandum, & ſic ponitur actus, qui dicitur uſus, & hos ſex actus diſtinguit. S. Th. p. 2. q. 8. quem paſſim Thomiſtæ ſequuntur. Cæterum tot actus fruſtra multiplicantur voluntatis noſtræ, cum duo, vel tres ad ſummum ſufficiant: nimirum intentio, quæ à fruitione non diſtinguitur, & electio, quæ pariter à conſenſu, & uſu diſtinguitur, non debet, facta ſiquidem electione ex ſympathia potentiarum immediatè ſequitur executio, ſi nihil impediat; & tandem ſi placet, adde actum neutrum cum Doctore 1. d. 1. q. 3. qui etiam ab intentione latiùs ſumpta non differt.

177 Ad hos actus relinqui actus eliciti proſecutivi voluntatis reducuntur, vel ab eis non differunt, ut amor, deſiderium, ſpes, gaudium; amor enim eſt volitio, vel intentio, eſtque indifferens ad bonum præſens, & abſens, deſiderium verò tantùm reſcipit abſens; ſpes deſiderio addit fiduciam conſequendi deſideratum, & hi duo actus ſunt modò intentio, modò electio, & idem eſt de amore, quia amantes deſideramus, ſperamus finem, & media; gaudium autem non eſt propriè actus, ſed paſſio diſtincta à delectatione, ut diximus diſp. 5. q. 10. Circa malum ſunt alii actus his oppoſiti, timor circa abſens, triſtitia circa præſens, & odium circa utrumque, licèt neque triſtitia ſit propriè actus, ſed paſſio delectationi oppoſita ex dictis diſp. cit. Itaque ex his concludimus omnes actus elicitos voluntatis reipſa, aut eſſe intentionem, aut electionem, non addimus alium actum, qui dicitur imperium, quia adhuc diſputatum non eſt, num ſit actus intellectus, vel voluntatis, quod ſi eſt actus voluntatis, ut poſteà reſolvemus, fortè nec ipſe diſtinguendus erit ab electione, quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate; de his igitur actibus agendum eſt duobus articulis ſequentibus, in primo intentionem, & electionem aperiemus, imperium in altero, vide hanc eandem actuum voluntatis diviſionem à nobis traditam diſp. 7. Phyſ. q. 8. art. 7.

ARTICULUS I.

De intentione, & electione.

178 INtentionem, & Electionem eſſe formaliter actus voluntatis ſupponimus cum communi ex Scoto 2. diſt. 38. per intentionem reſpicit finem, & determinatur ad volendum media propter conſecutionem illius, per electionem verò reſpicit media, & illa ordinat ad aſſequendum finem; neque de hoc ulla videtur inter Doctores controverſia; diſputant ſolum, an intentio finis, & electio mediorum reipſa diſtinguantur, ſintque diſtincti actus voluntatis, an potiùs ſint unus, & idem actus qui quatenus tendit in finem dicatur intentio, quatenus tendit in media, dicatur electio; in qua dubitatione tres poſſunt recenſeri opiniones, duæ extremæ, & una media; Prima extrema intentionem, & electionem conſtituit diverſos realiter actus tendentes in objecta diverſa, quam tenet Vaſq. p. 2. diſp. 33. c. 2. citans Greg. p. d. 1. q. 1. art. 2. & Marſil. p. q. 4. art. 1. dub. 1. & ſequitur ex noſtris Vulpes tom. 2. par. 2. diſp. 59. art ult. & diſp. 63. art. 3. & alii quamplures. Altera extrema docet eſſe unum, eundem actum, qui dicitur intentio in ordine ad finem, electio in ordine ad media, cujus Patroni citantur multi ab eodem Vaſq. S. Bon. Ægid. Riccard. S. Th. Durand. Ocham. Gab. Holcot. Major, Cajet. Capreol. & ex noſtris ſequitur Cavell. diſp. 3. de an. ſect. 12. n. 9.

179 Media ſententia, quam veram omninò putamus docet intentionem, & electionem interdum eſſe unum, & eundem actum formaliter & realiter, quandoque verò diverſos, & realiter diſtinctos; Ita ſignificat Doctor loc. præallegato 2. diſt. 28. in corpore quæſiti, ubi utrumque probabile cenſet, ut docere videntur eſſe poſſe eundem